

Ε.Μ.Π. ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:
Αρχιτεκτονική - Σχεδιασμός Χώρου
Κατεύθυνση II:Πολοδομία - Χωροταξία

Μάθημα:

**ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ:

κ. Σερράος, Ε. Κλαμπατσέα.
Σύμβουλοι: Α. Αραβαντινός, Θ. Βλαστός, Β. Καρβουντζή,
Δ. Μέλισσας, Ν. Πάγκας, Ν. Μπελαβίλας, Ι. Ψυχάρης.
Συμμετέχοντες: Ν. Γεωργακόπουλος, υπ. δρ. ΕΜΠ,
Ζ. Ζαβιτσάνου, υπ. δρ. ΕΜΠ

Μεταπτυχιακή Σπουδαστική Εργασία:

**ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΧΑΡΝΩΝ
«ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑ»**

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Άγγελος ΝΑΚΑΣΗΣ

Αρχιτέκτων μηχανικός ΕΜΠ

Σοφία ΠΑΛΟΓΟΥ

Αρχιτέκτων μηχανικός ΕΜΠ

Ναυσικά ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ

Αρχιτέκτων μηχανικός ΑΠΘ

ΑΘΗΝΑ 2010

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΧΑΡΝΩΝ «ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑ»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
ABSTRACT	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	3
1.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ ΑΧΑΡΝΩΝ.....	3
1.2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	12
2. ΤΟΜΕΑΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ	15
2.1. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ.....	15
2.2. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ.....	17
2.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	27
3. ΧΩΡΙΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ	29
3.1. ΤΟ ΤΑΤΟΪ (ΔΕΚΕΛΕΙΑ).....	29
3.2. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ.....	31
3.3. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ.....	37
3.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	41
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	44
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	47

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΧΑΡΝΩΝ «ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑ»

Άγγελος ΝΑΚΑΣΗΣ, Σοφία ΠΑΛΟΓΟΥ, Ναυσικά ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια του μαθήματος «Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου σχεδιασμού στην Ελλάδα», καλούμαστε να μελετήσουμε και να αντιμετωπίσουμε ένα πραγματικό πρόβλημα πολεοδομικού - αστικού σχεδιασμού, μέσα από έξι διαφορετικές πτυχές – τομεακές εξειδικεύσεις.

Η παρούσα εργασία είναι η συστηματική προσέγγιση ζητημάτων πρακτικής εφαρμογής του σχεδιασμού, στην κλίμακα του αστικού χώρου, από την οπτική γωνία – τομεακή εξειδίκευση **της ιστορίας και του πολιτισμού** ενός τόπου, και μέσω της μελέτης της συγκεκριμένης περίπτωσης του Δήμου Αχαρνών.

Συλλέγονται τα απαραίτητα στοιχεία της υπό μελέτην περιοχής και στην συνέχεια αξιολογούνται οι πυρήνες ιστορικής και πολιτιστικής σημασίας που εντοπίζονται στην περιοχή μελέτης γενικότερα. Κατόπιν προτείνονται δράσεις με βασικό άξονα την ιστορικότητα της περιοχής. Οι δράσεις αυτές αφορούν την περιοχή συνολικά, αλλά επίσης δίνονται και συγκεκριμένες προτάσεις χωρικής εξειδίκευσης.

ABSTRACT

During the course “Approaches of applied planning in Greece”, we have to study and to face a real problem of urban planning, through six different aspects - sectoral specialisations.

This paper is the systematic approach of questions of practical application of planning, in the scale of urban space, from the optic angle - sectoral specialisation of history and culture of place, and via the study of the particular case of Municipality Acharnon

We collected the essential data of the region of study and then the cores of historical and cultural importance that is located in the region of study are evaluated. Then we proposed actions with fundamental axis the historicity of region. This actions concern the region globally, but also we present proposals for the region of territorial specialisation.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια του μαθήματος «Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου σχεδιασμού στην Ελλάδα», καλούμαστε να μελετήσουμε και να αντιμετωπίσουμε ένα πραγματικό πρόβλημα πολεοδομικού - αστικού σχεδιασμού, μέσα από έξι διαφορετικές πτυχές – τομεακές εξειδικεύσεις.

Σκοπός του μαθήματος είναι η κατά το δυνατόν σφαιρική και συστηματική προσέγγιση ζητημάτων πρακτικής εφαρμογής του σχεδιασμού στην Ελλάδα, στην κλίμακα του αστικού χώρου.

Το μάθημα λοιπόν, οργανώθηκε γύρω από μια άσκηση σχεδιασμού με βάση συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης πολεοδομικής κλίμακας. Η άσκηση αυτή, επιδιώκει, συνεκτιμώντας όλα τα κρίσιμα ζητήματα που επηρεάζουν την ανάπτυξη του αστικού χώρου, να δώσει έμφαση κυρίως σε έξι επιλεγμένες πτυχές του χωρικού αστικού σχεδιασμού. Αυτές είναι:

α) ο σχεδιασμός των χρήσεων γης -αλληλένδετων με την κοινωνική και οικονομική δομή της ευρύτερης περιοχής παρέμβασης- και ιδιαίτερος των πολεοδομικών κέντρων,

β) ο σχεδιασμός του χώρου μέσα από την οπτική γωνία της ιστορίας του τόπου,

γ) ο σχεδιασμός των αστικών μετακινήσεων με βάση τις αρχές τις βιώσιμης κινητικότητας,

δ) η ανάδειξη των περιβαλλοντικών παραμέτρων, ως προϋπόθεσης για έναν επιτυχή χωρικό σχεδιασμό με όρους αειφορίας

ε) η σημασία των οικονομικών των πόλεων και του αστικού χώρου στη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού και

στ) το ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το σχεδιασμό του δημόσιου χώρου, ως ενός καθοριστικού στοιχείου για την εξασφάλιση αστικής ποιότητας.

Η περιοχή μελέτης είναι ο Δήμος Αχαρνών, ένας από τους μεγαλύτερους δήμους της Αττικής που συγκεντρώνει σημαντικό αριθμό κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, ενώ ταυτόχρονα έχει ανεκμετάλλευτα πλεονεκτήματα, που μπορούν να αξιοποιηθούν και να συμβάλλουν στην βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η συστηματική προσέγγιση ζητημάτων πρακτικής εφαρμογής του σχεδιασμού, στην κλίμακα του αστικού χώρου, μέσα από διαφορετικές πτυχές – τομεακές εξειδικεύσεις, οι οποίες θα πρέπει να συγκεραστούν και να συνεργάζονται συμπληρώνοντας και η μία την άλλη, δίνοντας έτσι κατά το δυνατόν μία καλύτερη σφαιρική και συστηματική προσέγγιση .

Σκοπός της εργασίας είναι ο σχεδιασμός του χώρου από την οπτική γωνία – τομεακή εξειδίκευση **της ιστορίας και του πολιτισμού** ενός τόπου, μέσω της μελέτης της συγκεκριμένης περίπτωσης του Δήμου Αχαρνών.

Στόχος είναι να αξιολογήσουμε τους πυρήνες ιστορικής και πολιτιστικής σημασίας που εντοπίζονται στην περιοχή μελέτης, γενικότερα, και να προτείνουμε δράσεις με βασικό άξονα την ιστορικότητα της περιοχής. Οι δράσεις αυτές θα αφορούν την περιοχή συνολικά αλλά επίσης θα δοθεί και μία συγκεκριμένη πρόταση χωρικής εξειδίκευσης.

Για να επιτευχθεί αυτό θεωρείται σκόπιμο να ακολουθηθούν τα εξής στάδια :

Το πρώτο στάδιο είναι η προσέγγιση και κατανόηση της περιοχής μελέτης μέσα από τη βιβλιογραφία και την επιτόπου επίσκεψη και καταγραφή πληροφοριών.

Θα παρατεθούν λοιπόν, κάποια γενικά αλλά και ιστορικά στοιχεία για το Μενίδι – Δήμο Αχαρνών. Επίσης θα ορίσουμε τις βασικές έννοιες που αποτελούν αντικείμενο της εργασίας μας..

Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί η ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης του Δήμου Αχαρνών συνολικά, όσον αφορά το ζήτημα της ιστορικότητας, με βασικό μεθοδολογικό εργα-

λείο την ανάλυση SWOT και θα καταλήξουμε σε εναλλακτικές προτάσεις – σενάρια, για το σύνολο της περιοχής. Και τέλος θα γίνει η κριτική αξιολόγηση.

Στο επόμενο στάδιο θα περάσουμε στην χωρική εξειδίκευση, δίνοντας στοιχεία για τον επιλεγέντα χώρο, και αναλύοντας αυτά βάσει της SWOT ανάλυσης. Θα δώσουμε εναλλακτικές προτάσεις – σενάρια, για την περιοχή χωρικής εξειδίκευσης, και θα περάσουμε στην αξιολόγησή τους έτσι ώστε να καταλήξουμε στο καταλληλότερο σενάριο, το οποίο και θα επεξεργαστούμε.

Κατόπιν των ανωτέρω θα εξαχθούν και τα σχετικά συμπεράσματα.

Μεθοδολογία :

Η παρούσα αξιολόγηση βασίζεται :

Κατ'αρχήν στις επιστημονικές αρχές και τα κριτήρια που αναπτύχθηκαν και συζητήθηκαν στο μάθημα αυτό.

Στην ειδική βιβλιογραφία περί Ιστορίας και Σχεδιασμού.

Στην γενική βιβλιογραφία περί Πολεοδομικού Σχεδιασμού.

Στην ειδική βιβλιογραφία περί των Αρχαιολογικών ερευνών στον Δήμο Αχαρνών.

Στην επισκόπηση της βιβλιογραφίας.

Σε έρευνα πεδίου, με επιτόπιες επισκέψεις, με παρατηρήσεις και φωτογραφίες της σημερινής κατάστασης της υπό μελέτη περιοχής.

Και τέλος στην ανάλυση δευτερογενών δεδομένων.

1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ ΑΧΑΡΝΩΝ

Ο Δήμος Αχαρνών βρίσκεται στη βορειοδυτική πλευρά του λεκανοπεδίου Αττικής σε απόσταση 20χλμ. από το κέντρο των Αθηνών, στους πρόποδες του Όρους Πάρνηθα. Οι Αχαρνές είναι ένας από τους ιστορικούς Δήμους διότι εμφανίζεται ως συγκροτημένος δήμος από τον 6ο αιώνα π.Χ. όπου υπάχθηκε στην Οινηίδα φυλή, μια από τις δέκα φυλές της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Σήμερα ο Δήμος Αχαρνών καταλαμβάνει έκταση περίπου 148.000 στρέμματα ενώ ο πληθυσμός του ανέρχεται σε περίπου 120.000 κατοίκους. (www.acharnes.gr)

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μεταξύ των ετών 1961 - 1991, η αύξηση του πληθυσμού ήταν 263,9% έναντι 71,2% του πληθυσμού του Νομού Αττικής (ΕΣΥΕ). Είναι αξιοσημείωτο ότι η πληθυσμιακή αύξηση στο Δήμο συνεχίζεται με σημαντικούς ρυθμούς, γεγονός που οφείλεται σε μια σειρά παραγόντων, όπως η εγκατάσταση σημαντικού αριθμού παλιννοστούντων Ποντίων από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης καθώς και ομογενών Βορειοηπειρωτών, επαναπατρισθέντων πολιτικών προσφύγων, παλιννοστούντων από χώρες της Δυτικής Ευρώπης κ.α. (ο αριθμός των παλιννοστούντων στην περιοχή υπολογίζεται σε 40.000 περίπου άτομα-el.wikipedia.org).

Χάρτης 1. Χάρτης της Αττικής που δείχνει την θέση του Δήμου Αχαρνών(πηγή: ιστοσελίδα Δήμου Αχαρνών)

Όσον αφορά στην πληθυσμιακή σύνθεση, πρέπει να επισημανθεί ότι ο Δήμος Αχαρνών δέχεται ανέκαθεν κυρίως χαμηλά οικονομικά στρώματα, γενικά εργάτες και χειρώνακτες.

Σήμερα το πρόβλημα είναι εντονότερο, μετά την αθρόα εισροή των παλιννοστούντων από τις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες και τη μόνιμη εγκατάσταση των τσιγγάνων σε παράγκες. Η ανεργία παρουσιάζει εκρηκτικές αυξητικές τάσεις, με άμεσες συνέπειες στην κοινωνική συμπεριφορά των κατοίκων.

Η συρροή όλων αυτών των ομάδων πληθυσμού δημιουργεί τις προϋποθέσεις της αστικοποίησης της περιοχής, χωρίς όμως τον στοιχειωδέστερο προγραμματισμό.

Το επίπεδο εκπαίδευσης και εισοδημάτων είναι από τα χαμηλότερα που παρατηρούνται στο λεκανοπέδιο της Αττικής

Παράλληλα με τα προβλήματα του αστικού ιστού τίθεται έντονα το ζήτημα της κοινωνικής συνοχής, που προκύπτει από την ύπαρξη διαφορετικών ομάδων πληθυσμού, οι οποίες εκτός των άλλων εμφανίζουν διαφορετικές πρακτικές στο επίπεδο εκμετάλλευσης - κατάληψης γης και στις συνθήκες κατοίκησης και οργάνωσης της καθημερινής ζωής.

Εικόνα 1. Αγ. Ιωάννης Ρώσος (πηγή: google earth)

Εικόνα 2. Περιοχή Ρομ (πηγή: google earth)

Εικόνα 3. Ολυμπιακό Χωριό (σήμερα κατοικίες ΟΕΚ)
(πηγή: google earth)

Εικόνα 4. Οικισμός σεισμόπληκτων
(πηγή: google earth)

Φυσικό δε επακόλουθο είναι να έχουν διαφορετικές αντιλήψεις ως προς αυτό που εννοούν ως ποιότητα ζωής και να προσδοκούν διαφορετικά πράγματα για την "αναβάθμιση" του αστικού περιβάλλοντος και της καθημερινής τους ζωής.

Ο Δήμος Αχαρνών αποτελεί σε επίπεδο λεκανοπεδίου έναν από τους πόλους εγκατάστασης παραγωγικών μονάδων του δευτερογενή τομέα αλλά και γενικότερα χρήσεων που συνδέονται με αυτόν όπως το χονδρεμπόριο και οι αποθήκες - εκθετήρια εταιρειών.

Η υψηλή συγκέντρωση μεταποιητικών μονάδων στην περιοχή αποτελεί ένα από τα βασικά της χαρακτηριστικά. Η σχετικά φθηνή γη, η ανυπαρξία ελέγχου στις χρήσεις της γης (το μεγαλύτερο μέρος των εκτάσεων βρίσκεται εκτός σχεδίου πόλεως), ευνοεί την εγκατάσταση τέτοιων μονάδων.

Στο Δήμο Αχαρνών υφίστανται σήμερα μεγάλες εκτάσεις που παραμένουν εκτός πολεοδομικών αναπτυξιακών διαδικασιών, καθώς καταλαμβάνονται από ιδιαίτερες χρήσεις. Τέτοιες είναι οι εγκαταστάσεις των κοινωφελών οργανισμών (ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ), τα στρατόπεδα και η περιοχή της Αμυγδαλέζας (Δημοτική έκταση με ιδιαίτερο καθεστώς νομής).

Η ευρύτερη περιοχή εγκατάστασης του Ολυμπιακού Χωριού, είναι μια περιοχή, κύριο χαρακτηριστικό της οποίας είναι το γεγονός ότι, υπέστη ολοκληρωτική μεταβολή του χαρακτήρα της με την μετά-ολυμπιακή χρήση του χώρου σαν περιοχή κατοικίας προς το παρόν, και που καλείται να ισορροπήσει με τα νέα δεδομένα.

Υπάρχουν εξαιρετικές περιοχές με χαρακτήρα περιαστικού φυσικού πρασίνου. Δηλαδή αναφερόμαστε στον ορεινό όγκο της Πάρνηθας και τις εκτάσεις που διατηρούν έως σήμερα τον φυσικό τους χαρακτήρα στις υπώρειές του, καθώς και στην παρόχθια ζώνη του Κηφισού.

Εικόνα 5. Τοπίο του Κηφισού στη θέση Κόκκινος Μύλος
(πηγή: boracinaei.blogspot.com/2009/09/blog-post_24.html)

Εικόνα 6. Ο θεός Κηφισός στο δυτικό αέτωμα του Παρθενώνα
(Πηγή: anagogi.blogspot.com/2009/08/blog-post_7938.html)

Πολιτισμός:

Στο Δήμο Αχαρνών υπάρχει πλήθος ιστορικών τόπων και μνημείων όπως:

Τάφος Σοφοκλή, Θολωτός τάφος Αχαρνών, βυζαντινά μνημεία κλπ, τμήμα του Αδριανείου υδραγωγείου της Αθήνας στα ρέματα Γιούρας και Θοδώρας, Βυζαντινές εκκλησίες και μοναστήρια στην Πάρνηθα.

Ακόμα υπάρχει :

Πλούσια τοπική παράδοση σε λαογραφικά έθιμα (καρναβάλι, καροδρομίες, Ζωοδόχεια, Μενιδιάτικος Γάμος, πανηγύρια κλπ).

Επίσης πολλά σημεία τουριστικού και ψυχαγωγικού ενδιαφέροντος (Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας, περιήγηση Πάρνηθας, ορεινά καταφύγια, Mont Parnes, κτήμα Τατοΐου, Βαρυμπόμπη, κλπ).

Παρ'όλα αυτά η υποδομή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων είναι ελλιπής. Οι διατεθειμένοι χώροι είναι στην πλειοψηφία τους ενοικιαζόμενοι και προορίζονται για άλλες χρήσεις πλην πολιτισμού, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατόν να γίνουν παρεμβάσεις που θα αλλάξουν την εικόνα του Δήμου.

Στο Δήμο Αχαρνών λειτουργούν:

– Πνευματικό Κέντρο με την Πινακοθήκη και τη Βιβλιοθήκη, και τις εκδηλώσεις που διοργανώνει.

– Κοινοφελής Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών (ΚΕΔΑ) με δυναμική παρουσία στην περιοχή και με ποικίλες πολιτιστικές δραστηριότητες. Στο πλαίσιο της λειτουργούν:

1. Δημοτικό Ωδείο, όπου διδάσκονται μουσικά όργανα όπως πιάνο, βιολί, κιθάρα, φλάουτο κλπ. Καθώς και όλα τα επίπεδα σπουδών της θεωρίας της μουσικής. Στο ωδείο λειτουργεί επίσης χορωδία.

2. Σχολή Παραδοσιακών Οργάνων, όπου διδάσκονται μπουζούκι, μαπαλαμάς, τζουράς, ποντιακή λύρα, κλαρίνο, λαούτο κλπ.

3. Φιλαρμονική όπου διδάσκονται πνευστά και κρουστά όργανα

4. Σχολή Κλασικού Μπαλέτου
5. Καλλιτεχνικό εργαστήριο με τμήματα ζωγραφικής, αγιογραφίας και κεραμικής
6. Χορευτικό συγκρότημα με σημαντική δραστηριότητα στην Ελλάδα και το εξωτερικό
7. Θεατρικό εργαστήριο για παιδιά
8. Κουκλοθέατρο

– Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Αχαρνών (ΙΛΕΑ)

Στεγάζεται στο παλιό Δημαρχείο, διαθέτει πλούσιο λαογραφικό υλικό, διοργανώνει συμπόσια λαογραφίας και ιστορίας και πραγματοποιεί σημαντικές εκδόσεις.

– Θέατρο Προφήτη Ηλία.

Ιστορική Αναδρομή.

Στα βορειοδυτικά της Αθήνας και σε απόσταση 11 περίπου χιλιομέτρων από αυτήν, αναπτύχθηκε κατά τους ιστορικούς χρόνους ένας από τους σπουδαιότερους δήμους της Αττικής, οι Αχαρνές, το σημερινό Μενίδι.

Προέλευση των ονομάτων Αχαρναί και Μενίδι: (Πλάτωνος-Γιώτα Μ., 2004, σ.25-26)

Για την προέλευση και την ερμηνεία του ονόματος 'Αχαρναί' δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι. Οι σχετικές απόψεις που έχουν διατυπωθεί μέχρι σήμερα δεν είναι αριετά πειστικές και τις περισσότερες φορές στηρίζονται σε παρετυμολογίες και λογοπαίγνια.

Υποστηρίχθηκε πως η λέξη προέρχεται από ένα είδος ψαριού μεγάλου που λεγόταν 'αχάρνα', επειδή η εύφορη πεδιάδα των Αχαρνών μπορεί να προσομοιαστεί με παχύ ψάρι.

Η άποψη αυτή στηρίχθηκε σε λογοπαίγνιο κάποιου κωμικού ποιητή της αρχαιότητας, που μετά την καταστροφή του Αττικού δήμου από τον βασιλιά της Σπάρτης Αρχίδαμο, τον πρώτο χρόνο του Πελοποννησιακού πολέμου, είπε ότι « *ουκ έστι δη Αχάρνα αλλά Μαινίδιον*», (δηλαδή: δεν υπάρχει πια μεγάλο ψάρι αλλά μαριδά). Ανάλογο λογοπαίγνιο έκανε και ο Περικλής, όταν απαντώντας στις εκκλήσεις των Αχαρναίων για βοήθεια, τότε που οι Σπαρτιάτες κατέστρεφαν τα κτήματά τους είπε: «*δεν θα υπολογίσω μια μαινίδα*».

Το πιθανότερο είναι πως το όνομα είναι προελληνικό.

Από τα ανωτέρω πιθανόν να προήλθε και το όνομα Μενίδι, για την προέλευση του οποίου επίσης δεν μπορούμε να μιλήσουμε με βεβαιότητα. Ακόμη ο ιστορικός Κωνσταντίνος Άμαντος (Πλάτωνος-Γιώτα Μ., 2004, σ.26) υποστηρίζει πως το χωριό υπήρχε με την ίδια ονομασία από τον 12^ο τουλάχιστον αιώνα. Βεβαιώνεται έτσι πως το Μενίδι, δεν σχετίζεται με την πρώτη εγκατάσταση των Αρβανιτών στην Αττική τον 14^ο αιώνα.

Η κατοίκηση της ευρύτερης περιοχής από τα προϊστορικά χρόνια βεβαιώνεται από την ύπαρξη νεολιθικών, πρωτοελλαδικών, αλλά κυρίως μυκηναϊκών λειψάνων σε διάφορα μέρη των Αχαρνών.

Ξεκινώντας από την μυθολογία με τα σπήλαια της Πάρνηθας και την λατρεία του Διός, του Πάνα, της Αγροτέρας Αρτέμιδος και του Παρνασσίου Απόλλωνα.

Εικόνες 7, 8, 9, Σπήλαιο του Πανός εξωτερικά, σχηματισμοί στο εσωτερικό του σπηλαίου, και τοπίο της Πά-
νηθας.(πηγή ιστότοπος: www.metafysiko.gr/forum/showthread.php?t=1841)

Εικόνα 10. Ο Πάνας με Νύμφη, (πηγή : ιστοτόπος: arcadia.ceid.upatras.gr/.../gallery/Pan9.jpg)

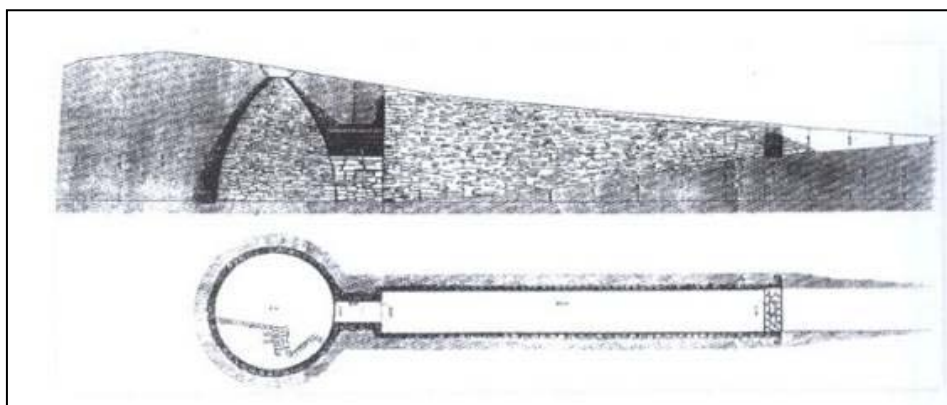

Εικόνα 11. Η θεά Άρτεμις (πηγή: el.wikipedia.org)

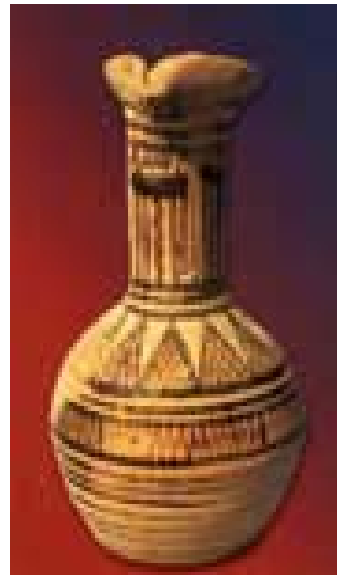
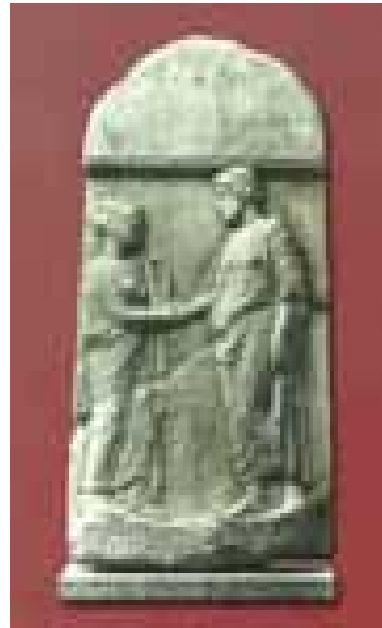
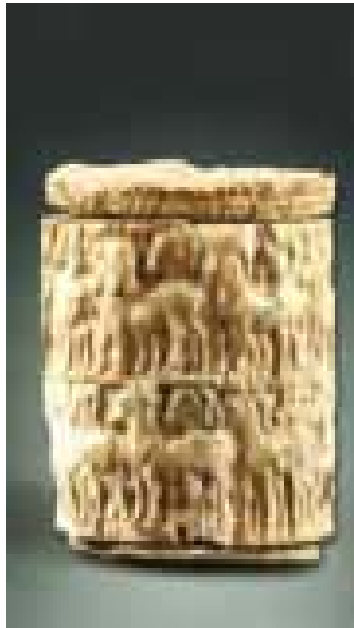
Οι παλαιότερες αρχαίες ενδείξεις στην περιοχή όπου αναπτύχθηκε ο αρχαίος δήμος των Αχαρνών ανάγονται στα υστεροελλαδικά χρόνια (1300 – 1150 π.Χ.)

Σε απόσταση 3χιλ. νότια των Αχαρνών, στη θέση Λυκότρυπα στον Κόκκινο Μύλο, πάνω στο δρόμο που οδηγεί στη Ν.Φιλαδέλφεια, βρέθηκε και ανασκάφηκε τον περασμένο αιώνα, ο επιβλητικότερος θολωτός τάφος της Αττικής. Πρόκειται για τον τάφο ενός σημαντικού προσώπου της περιοχής, ίσως κάποιου τοπικού άρχοντα. Χρονολογείται τον 14^ο – 13^ο αι. π.Χ. (Πλάτωνος-Γιώτα Μ., 2004, σ.112)

Επίσης υπάρχουν ενδείξεις μυκηναϊκής εποχής, δηλαδή κομμάτια πήλινων αγγείων που έχουν βρεθεί. Ακολουθούν άφθονες ενδείξεις από τα γεωμετρικά χρόνια καθώς και από τους κλασικούς και ελληνοιστικούς χρόνους.

Εικόνα 12. Άποψη του θολωτού υστερομυκηναϊκού τάφου της Λυκότρυπας (πηγή: φωτογραφία: προσωπικό αρχείο, σχέδια: Πλάτωνος – Γιώτα, 2004)

Εικόνες 13, 14, 15, 16 και 17 . Ευρήματα της περιοχής Αχαρνών
(Πηγή ιστότοπος Δήμου Αχαρνών).

Ο κεντρικός συνοικισμός της πόλης απείχε 60 στάδια από την Αθήνα. Η απόσταση αυτή, ισοδυναμεί με 11 περίπου χιλιόμετρα.

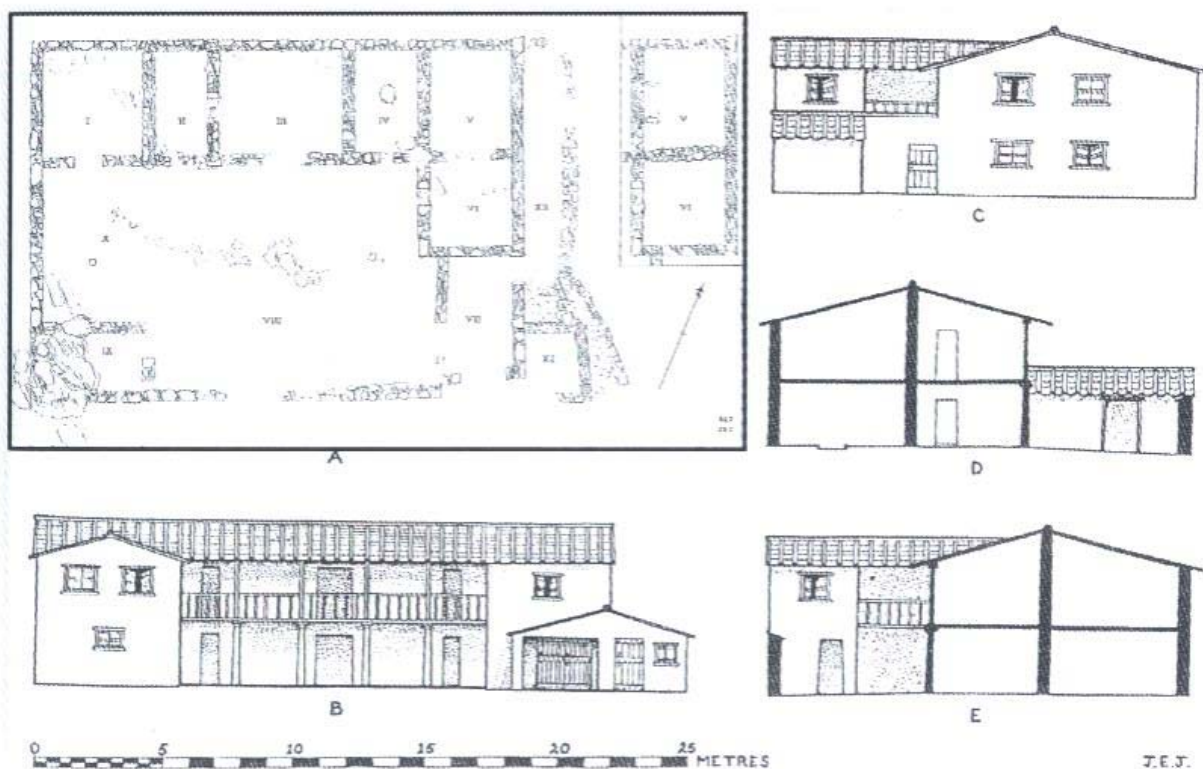
Το έδαφος ήταν εύφορο και οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις ονομαστές για την παραγωγικότητά τους. Έτσι η πόλη των Αχαρνών, με το πλούσιο έδαφος, έδινε πολλά προϊόντα στους κατοίκους από τα οποία είχαν αποκτήσει μεγάλα πλούτη. Εξ άλλου ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού εργαζόταν στα δάση της Πάρνηθας με το κόψιμο των ξύλων.

Οι κάτοικοι θεωρούνταν σκληροί και πεισματάρηδες αλλά και γενναίοι, ρωμαλέοι και μαχητικοί, πιστοί στα ιδανικά της πατρίδας και της δημοκρατίας.

Η Αθήνα κατά ένα μεγάλο μέρος στήριζε τη δύναμη της στη στρατηγική θέση των Αχαρνών και στους Αχαρνείς οπλίτες και ιπείς (εξ'ού και το σήμα με τους ιπείς του σημερινού Δήμου).

Οι Αχαρνείς στη διάρκεια των μηδικών πολέμων βοήθησαν την Αθήνα και την ακολούθησαν σε κάθε επιχειρησή της. Επομένως πρέπει να πήραν μέρος στη μάχη του Μαραθώνα, όπου νίκησαν. Άλλωστε στο πλάι του τύμβου υπήρχαν στημένες 10 στήλες, όπου είχαν χαραχτεί τα ονόματα των νεκρών κάθε μιας των δέκα φυλών και οι Αχαρνείς ήσαν πολίτες μιας από αυτές.

Σημαντικό μνημείο επίσης από το δήμο των Αχαρνών είναι και η στήλη με τον όρκο των Αθηναίων εφήβων και επομένως και των Αχαρνέων εφήβων. Η πίστη των Αχαρνών στα πάτρια πρέπει να ήταν βαθιά ριζωμένη.

Σχέδιο 1. **Οικία Δέματος**. Αττικό σπίτι του 4ου αι. π.Χ.
Κάτοψη και αναπαράσταση. (πηγή: Πλάτωνος – Γιώτα, 2004)

Έχουμε κατάλοιπα της ρωμαϊκής - υστερορωμαϊκής εποχής. Υπάρχουν ευρήματα Ρωμαϊκών σπιτιών και κατασκευών, τάφων και νεκροταφείων, αγωγών και δεξαμενών. (Πλάτωνος-Γιώτα Μ., 2004, σ.160-195)

Εικόνα 18. Ρωμαϊκό λουτρό στην οδό Λιτσίων 36
(πηγή: Μ.Πλάτωνος -Γιώτα, *Αχαρνάι*, Δήμος Αχαρνών 2004, σ. 190)

Υπάρχουν επίσης Βυζαντινά ευρήματα αλλά κυρίως υπάρχουν και Εκκλησίες αρκετές μέχρι τους νεώτερους χρόνους.

Τέλος η συμβολή στον αγώνα του 1821. Σε όλη τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821, το Μενίδι υπέφερε τα πάνδεινα όταν ανυπεράσπιστο δεχόταν τις λεηλασίες των Τούρκων στις αμέτρητες επιδρομές τους. Οι κάτοικοι έφευγαν στην Πάρνηθα για να γλιτώσουν τη μανία των Τούρκων τα δε παλικάρια του κάτω από τη σημαία των οπλαρχηγών του και μαζί με τους υπόλοιπους Έλληνες έδωσαν τον οφειλόμενο φόρο αίματος για την απελευθέρωση της πατρίδας.

Αλλά οι θυσίες των Μενιδιατών για τη λευτεριά δεν σταματούν εδώ. Μετά την απελευθέρωση οι Μενιδιάτες επιδόθηκαν σε ειρηνικά έργα, ασχολούμενοι κυρίως με τη γεωργία, ταυτόχρονα όμως σε κάθε κάλεσμα της Πατρίδας βρέθηκαν πάντα πρόθυμοι αγωνιστές.

Εικόνες 19 και 20.

Το εξωκλήσι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος βρίσκεται στα δυτικά του ποταμού Κηφισού, στην περιοχή Χαμόμηλο των Αχαρνών. Ο ναός ανάγεται στον 15ο-16ο αι. και αποτελεί κλασικό δείγμα βυζαντινού ρυθμού, σταυροειδή με τρούλο και κεραμοσκεπή. (πηγή : 1ο Ενιαίο Λύκειο Αχαρνών, 2003-4)

1.2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑΣ

Τομεακή εξειδίκευση της ομάδας μελέτης είναι το ζήτημα της ιστορικότητας και του πολιτισμού. Πριν προχωρήσουμε λοιπόν στην ανάλυση της περιοχής, κρίνουμε σκόπιμο να ορίσουμε τις βασικές έννοιες που αποτελούν αντικείμενο της εργασίας μας, και τους λόγους για τους οποίους πόλη χωρίς πολιτισμό και ιστορία δεν νοείται.

«Γνωρίζοντας ότι στην Ελληνική γλώσσα υπάρχουν νοήματα αποτυπωμένα, αναλύουμε τις λέξεις οι οποίες κουβαλούν έννοιες από τις μακρινές περιόδους της ιστορίας μας, όχι τόσο για λόγους αρχαιομάθειας ή προγονολατρείας, αλλά στην προσπάθειά μας να εξηγήσουμε το παρόν μέσα από την πείρα και τις γνώσεις του παρελθόντος » (Βαρδιάμπασης, 1996).

Σύμφωνα λοιπόν με το Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης των Liddell & Scott (1901):

Ιστορία = γνώσις ή μάθησις δι'ερωτήσεων ή ερεύνης προσγιγνομένη.

Επίσης σύμφωνα με την Άννα Τζιριπούλου-Ευσταθίου (2009):

Πόλις = εκ του ότι εκ πολλών συνίσταται. «Η πόλις δηλοί το σύνολον των πολιτών, την κοινότητα» (Liddell & Scott, 1901). Ενώ:

Άστν εκ του «**συνελθείν και στήναι**» δηλοί το σύνολον των κτισμάτων, τα οικήματα. (Liddell & Scott, 1901)

Το δικό του ορισμό για την πόλη δίνει ο Αριστοτέλης στα Πολιτικά (1991):

«..Πόλις δε η γενών κοινωνία, ζωής τελείας χάριν και αυτάρκους...» Δηλαδή : «...Γίνεται σαφές λοιπόν ότι η πόλη δεν προϋποθέτει απλώς συγκατοίκηση στον ίδιο τόπο και δεν έγινε με σκοπό μόνο να μην αδικούνται οι άνθρωποι μεταξύ τους και να εξυπηρετούνται με αμοιβαίες παροχές. Όλα αυτά είναι απαραίτητα για την σύσταση της, αλλά και πάλι η ύπαρξη αυτών δεν συνεπάγεται ακόμη την ύπαρξη της. **Αντίθετα η πόλη είναι οι σχέσεις συνύπαρξης των οικογενειών και των γενών με σκοπό το ευ ζην, προκειμένου να επιτευχθεί τέλεια και αυτάρκης ζωή...»**

Ο Ι.Στεφάνου (1994) τονίζει για την πόλη και τον πολιτισμό : **«..Η πόλη-Χώρα** ως χωροχρονικό περιβάλλον δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των ατομικών συνειδήσεων των πολιτών της. Η συνείδηση και συνεργασία όλων αυτών των ατομικών συνειδήσεων παράγει τη συλλογική συνείδηση της πόλης. Η έκφραση αυτού του μοναδικού προϊόντος της πόλης είναι αυτό που ονομάζουμε πολιτισμό»

Πόλις – Πολιτεία – Πολιτισμός.

Πολιτεία σημαίνει **Πολίτευμα**, και τελικά στην ουσία **Πολιτισμός** είναι τα πολιτικά πράγματα. (Τζιριπούλου-Ευσταθίου, 2009)

Η Μαρία Βαϊνά (1997) επίσης επισημαίνει: «Μια πόλη δεν είναι μονάχα αυτό που μας δείχνει. Είναι και όλα όσα κουβαλάει μαζί της στην πορεία της μέσα στο χρόνο. Χωρίς τη γνώση αυτού του πολύτιμου φορτίου στέκει απέναντί μας μετέωρη και αινιγματική, κρατώντας το αληθινό της πρόσωπο γι' αυτούς που ξέρουν να το αναζητήσουν»

Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι ο πολιτισμός και η ιστορία είναι απαραίτητες συνιστώσες της πόλης και της λειτουργίας της διότι :

Η Πόλις (Πόλις δε η γενών κοινωνία, ζωής τελείας χάριν και αυτάρκους...), χωρίς **Ιστορία** (γνώση) και **πολιτισμό** (πολιτικά πράγματα), δεν επιτελεί τους σκοπούς για τους οποίους δημιουργήθηκε.

Η ανάδειξη της ιστορίας και του πολιτισμού μιας πόλης μπορούν να αποτελέσουν πόλους έλξης επισκεπτών και τουριστών καθώς και να συμβάλουν στην επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης της και της αναβάθμισης του μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων της.

Ταυτόχρονα όμως ενισχύουν τη συνείδηση των πολιτών και τη δραστηριοποίηση τους για τα κοινά και αποτελούν εναλλακτικές μορφές εκπαίδευσης και αναψυχής.

Για τους παραπάνω λόγους θεωρούμε ότι είναι απαραίτητο ο σχεδιασμός να λαμβάνει υπ' όψιν του, τους ιστορικούς και πολιτιστικούς πόρους, ως αναπόσπαστα τμήματα του αστικού χώρου.

Ο Δήμος Αχαρνών εμφανίζεται όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, στο προσκήνιο κατά τους προϊστορικούς χρόνους και έχει έως σήμερα συνεχή παρουσία. Η ιστορική αυτή συνέχεια είναι σημαντικό να αναδειχθεί ως παράγοντας ανάπτυξης της περιοχής. Είναι μάλιστα ένα

δεδομένο που δεν λειτουργεί ανεξάρτητα από τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του Δήμου, αλλά συνυπάρχει με αυτά και διαμορφώνει το χαρακτήρα του.

Θεωρήθηκε απαραίτητο **να καταγραφούν όσα περιλαμβάνονται στην έννοια της ιστορικότητας**, ώστε να γίνει κατανοητό πως όταν αναφερόμαστε σε αυτή δεν μιλάμε μόνο για τα κατάλοιπα της Αρχαίας Ελλάδας και του Βυζαντίου, αλλά **για οτιδήποτε διαμόρφωσε το χαρακτήρα της περιοχής από την αρχαιότητα έως σήμερα**. Άλλωστε το ζήτημα της ιστορικότητας μπορεί να ερμηνευτεί με διαφορετικούς τρόπους ανάλογα με την οπτική του μελετητή.

Έτσι λοιπόν θεωρούμε ότι **τα αρχαιολογικά ευρήματα** στα όρια του Δήμου είναι ιδιαίτερα αξιόλογα, μαρτυρούν την πλούσια ιστορία του και χρειάζεται να αναδειχθούν και να αξιοποιηθούν, όπως επίσης και **τα βυζαντινά ξωκλήσια** πολλά από τα οποία σήμερα ασφυκτιούν από την πυκνή δόμηση που τα περιβάλλει.

Ταυτόχρονα όμως αξιολογούμε ως ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο **την πολυπολιτισμικότητα** της περιοχής.

Η συνύπαρξη Παλαιών Μενιδιατών, τσιγγάνων, Ελληνοπόντιων, Ρωσοπόντιων, μεταναστών, μπορεί σήμερα να δημιουργεί προβλήματα λόγω της έλλειψης κοινωνικής συνοχής, αποτελεί όμως ιστορικό και πολιτισμικό χαρακτηριστικό της περιοχής.

Επιπλέον εντός των ορίων του Δήμου βρίσκονται **δύο σιδηροδρομικοί σταθμοί (Αχαρνές και Δεικέλεια)** που μπορεί να είναι μικρής σημασίας κτήρια, είναι όμως δείγματα της αρχιτεκτονικής των σταθμών του ΟΣΕ των αρχών του 20^{ου} αιώνα, ενώ σχετίζονται με πυρήνες ιστορικής και πολιτιστικής σημασίας. Ο σταθμός των Αχαρνών με το παλαιό Μενίδι και την κεντρική πλατεία, ενώ ο σταθμός της Δεικέλειας με το Τατόι, μέρος της νεότερης ιστορίας, αλλά και με το Ολυμπιακό χωριό.

Το Τατόι από το 2003 αποτελεί ιδιοκτησία του Ελληνικού Κράτους, μετά από μια μακρόχρονη διαμάχη με την πρώην βασιλική οικογένεια. Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους κηρύχθηκε διατηρητέο από το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων, ύστερα από εισήγηση της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Τον Ιούνιο του 2007 η ελληνική κυβέρνηση δήλωσε ότι σκοπεύει να μετατρέψει το κτήμα σε μουσείο. Αναμένεται να ανοίξει το 2012. (el.wikipedia.org).

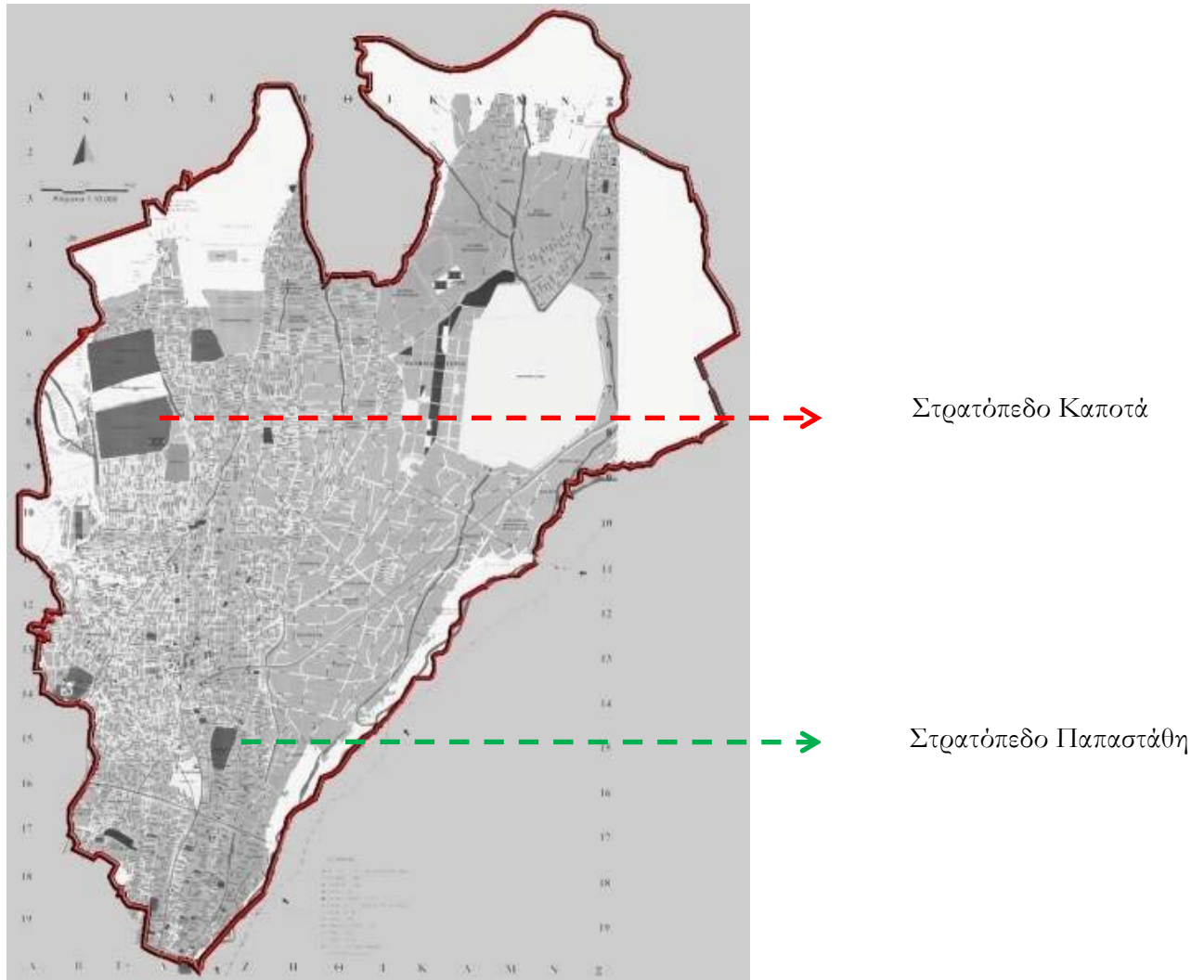
Σύμφωνα μάλιστα με την ιστοσελίδα του Εθνικού Δρυμού της Πάρνηθας: *«Το παλάτι και πολλά κτήρια μπορούν ακόμη να διατηρηθούν και να αποτελέσουν άριστους χώρους, για ιστορικό μουσείο, κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, μουσείο φυσικής ιστορίας, χώρους αναψυχής κτλ.»* (www.parnitha-np.gr)

Στο Δήμο Αχαρνών βρίσκονται επίσης **δύο στρατόπεδα (Παπαστάθη και Καποτά)**. Οι χώροι αυτοί μπορεί να μη σχετίζονται άμεσα με την ιστορία και τον πολιτισμό της περιοχής, είναι όμως τόποι αναφοράς, χαρακτηρίζουν την περιοχή και ιδιαίτερα το στρατόπεδο Καποτά, καθώς τμήμα του μετατράπηκε το 1999 σε οικισμό σεισμοπλήκτων, ενώ μετά την σταδιακή απομάκρυνση τους, τα λυόμενα καταλήφθηκαν από άλλες κοινωνικές ομάδες, δημιουργώντας ένα κέντρο παράνομων δραστηριοτήτων. Βρίσκεται μάλιστα σε άμεση σχέση με τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας, σημαντικό χαρακτηριστικό της περιοχής μελέτης.

Ως πυρήνες ιστορικής και πολιτιστικής σημασίας αναγνωρίζουμε και τους χώρους που ήδη προσπαθούν να αξιοποιηθούν τις δυνατότητες της περιοχής στους τομείς αυτούς. Στο Δήμο λειτουργούν σήμερα **Αρχαιολογικό Μουσείο, Λαογραφικό Μουσείο και Δημοτική Πινακοθήκη**. Οι συλλογές που φιλοξενούν χρειάζεται να αναδειχθούν και να αξιοποιηθούν.

Ο Δήμος Αχαρνών αποτελεί μια μοναδική περίπτωση συνύπαρξης διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, με αντίστοιχες πολιτισμικές αναφορές. Ταυτόχρονα εντός των ορίων του, βρίσκονται, όπως είδαμε, **μνημεία** που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα από την Αρχαία Ελλάδα, μέχρι τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία. Όλα αυτά καλούμαστε να εντάξουμε στον αστικό ιστό

και στη λειτουργία της πόλης, όχι ως μεμονωμένες οντότητες, αλλά ως ένα δίκτυο, συνδεδεμένο με τις υπόλοιπες πτυχές του αστικού σχεδιασμού.

Χάρτης 2. Χάρτης των Αχαρνών που δείχνει την θέση από τα υπάρχοντα στρατόπεδα στο χώρο της πόλης.

2. ΤΟΜΕΑΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ

Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί η **ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης του Δήμου Αχαρνών συνολικά**, όσον αφορά το ζήτημα της ιστορικότητας, με βασικό μεθοδολογικό εργαλείο την ανάλυση SWOT για να καταλήξουμε στην συνέχεια σε εναλλακτικές προτάσεις – σενάρια, για το σύνολο της περιοχής,

2.1. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
Ισχυρά σημεία	Αδυναμίες
1. Μακραίωνη ιστορική διαδρομή και η διαχρονική κατοίκηση των Αχαρνών	1. Η ύπαρξη διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και οι μεταξύ τους αντιπαλότητα δημιουργούν ζητήματα κοινωνικής συνοχής
2. Πλούσιοι και αξιόλογοι ιστορικοί και πολιτιστικοί πόροι. Αρχαιολογικά ευρήματα Βυζαντινά ξωκλήσια Νεότερη και σύγχρονη ιστορία	2. Η αδιαφορία ή η άγνοια των πολιτών για τον ιστορικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του δήμου και τις δυνατότητες που υπάρχουν
3. Συγκέντρωση διαφορετικών κοινωνικών ομάδων με διαφορετικές πολιτισμικές αναφορές / πολύ-πολιτισμικότητα	3. Η αυθαίρετη δόμηση και η άναρχη επέκταση της πόλης, δυσχεραίνουν τον εντοπισμό και την ανάδειξη των πολιτιστικών, ιστορικών και φυσικών πόρων
4. Στρατόπεδα Παπαστάθη και Καποτά. Χώροι με δυνατότητα αξιοποίησης	4. Η πολεοδομική και κοινωνική υποβάθμιση της περιοχής συμβάλλει στην αδυναμία να πραγματοποιηθούν δυναμικές κινήσεις για την εξυγίανση της.
5. Δραστηριοποίηση του Δήμου, αλλά και άλλων φορέων, σε σχέση με ζητήματα πολιτισμού Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Αρχαιολογικό μουσείο Δημοτική Πινακοθήκη Πνευματικό κέντρο Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Δήμου Αχαρνών (ΔΕΑΔΑ)	5. Η απουσία πολεοδομικής «πρόνοιας» (πρόβλεψη και κανόνες)
6. Το αγροτικό παρελθόν της περιοχής. Απόμα και σήμερα υπάρχουν καλλιεργήσιμες εκτάσεις που η διατήρηση τους μπορεί να θεσμοθετηθεί.	6. Ανεπαρκής προβολή των ισχυρών σημείων (ιστορικών πόλων)
7. Ο ποταμός Κηφισός και τα ρέματα που τον τροφοδοτούν, ως στοιχείο ιστορικό, φυσικό και ως τοπίο άξιο προστασίας και ανάδειξης.	7. Η θέση του δήμου στα όρια του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας, μακριά από τους ισχυρούς ιστορικούς και πολιτισμικούς πόλους.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
Ευκαιρίες	Απειλές
1. Η σύνδεση με τρένο με το σταθμό	1. Η αδιαφορία του ΟΣΕ και η απα-

Λαρίσης (7 λεπτά), η λειτουργία του ΣΚΑ και η ένταξη της γραμμής Αθήνα – Χαλκίδα που εξυπηρετεί το Δήμο Αχαρνών στο δίκτυο του προαστιακού	ξίωση του σιδηροδρόμου (αραιά δρομολόγια, καθυστερήσεις) ωθούν τους πολίτες στη χρήση ΙΧ
2. Το αναμενόμενο Ρυθμιστικό Σχέδιο.	2. Η διάσπαση του αστικού ιστού από τους μεγάλους οδικούς άξονες. Η Αττική οδός και η Εθνική αποκόπτουν το Δήμο Αχαρνών από τους γειτονικούς.
3. Τα προγράμματα επιδοτήσεων ΕΣΠΑ ΠΕΠ (Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα) Τομεακό πρόγραμμα Υπουργείου Ανάπτυξης (στρατόπεδα, πάρκα, μειονότητες, μνημεία)	3. Η δυσκολία προσέγγισης της περιοχής με τα ΜΜΜ
	4. Η έλλειψη ενός σχεδίου προβολής των αξιόλογων ιστορικών και πολιτιστικών πόλων για το σύνολο της Αττικής
	5. Η έλλειψη πολιτικής βούλησης και ο συμβιβασμός με την υπάρχουσα κατάσταση
	6. Η προβληματική παιδεία και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.
	7. Η κακή «φήμη» που έχει ο Δήμος Αχαρνών στη συνείδηση των υπολοίπων

2.2. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

Πριν αναφερθούμε στα σενάρια που επιλέχθηκαν, θεωρούμε σκόπιμο να καθορίσουμε τους βασικούς άξονες πάνω στους οποίους βαδίσαμε για να εκπονήσουμε προτάσεις.

Βασικοί άξονες:

- Ανάδειξη των ιστορικών και πολιτιστικών πόλων, στα πλαίσια μιας προσπάθειας συγκρότησης κοινής ταυτότητας και κοινών αναφορών για τους κατοίκους του Δήμου Αχαρνών, αλλά και ανατροπής της αρνητικής εικόνας του Δήμου στο εξωτερικό του περιβάλλον

- Ήπιες και άμεσες παρεμβάσεις, με βάση ολοκληρωμένο σχέδιο για το σύνολο του δήμου, στους τόπους πολιτισμού, στα πλαίσια της βελτίωσης της καθημερινότητας και της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Σταδιακή ολοκλήρωση του σχεδίου

- Αποφυγή μεγαλόπνων αλλά και ανεφάρμοστων σήμερα προτάσεων

Εικόνα 21 . Το κτήριο που στεγάζεται σήμερα η Ι.Λ.Ε.Α., στην κεντρική πλατεία Αχαρνών
(πηγή: users.in.gr/ileamouso)

Εικόνα 23. Στον καταυλισμό των ROM. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Η μεθοδολογία που ακολουθούμε βασίζεται στην επίτευξη των παραπάνω στόχων μέσω μιας σειράς δράσεων. Οι δράσεις αυτές αξιολογούνται και κατηγοριοποιούνται σε θεσμες και μακροπρόθεσμες, με βάση την αναγκαιότητα αλλά και τη δυνατότητα υλοποίησής τους.

Με βάση τα ανωτέρω, καθώς επίσης λαμβάνοντας υπόψη την σημερινή υπάρχουσα κατάσταση, εξάγονται τα παρακάτω σενάρια .

Στην πραγματικότητα είναι ένα σενάριο (το δεύτερο), που δίνει προτάσεις δημιουργίας συγκεκριμένων διαδρομών σύνδεσης των σημαντικών χώρων, οι οποίες μπορούν να δημιουργηθούν σταδιακά και κατ' επιλογήν.

Το πρώτο σενάριο, το οποίο δεν είναι ακριβώς κάποια προτεινόμενη λύση αλλά περιγράφει την πραγματική σημερινή κατάσταση και τις υπάρχουσες τάσεις λόγω των συνθηκών που επικρατούν.

ΣΕΝΑΡΙΟ ΠΡΩΤΟ ή Σενάριο τάσεων

Μέσα από την ανάλυση της περιοχής μελέτης, έγινε σαφές, ότι υπάρχει σημαντικός αριθμός ιστορικών και πολιτισμικών πυρήνων, που όμως δεν έχουν αναδειχθεί, ενώ οι περισσότεροι είναι άγνωστοι στην πλειοψηφία των κατοίκων του δήμου.

Σαν πρώτο σενάριο ή αποκαλούμενο 'το σενάριο των τάσεων των καιρών', είναι το να μην γίνει καμία παρέμβαση και να αφηθούν οι καταστάσεις και τα πράγματα να παραμείνουν ως έχουν σήμερα.

Τα αποτελέσματα του εν λόγω σεναρίου είναι τα εξής :

- Αν δε ληφθούν μέτρα, η ιστορία και ο πολιτισμός του Δήμου Αχαρνών θα εξακολουθήσουν να παραμένουν άγνωστα στο ευρύ κοινό.

- Επίσης αν τα μέτρα δεν ληφθούν έγκαιρα είναι πολύ πιθανόν σταδιακά να υποστούν ανεπανόρθωτες βλάβες. Αυτό ισχύει είτε αναφερόμαστε στα μικρά ξωκλήσια, είτε σε μεγαλύτερες ενότητες όπως ο Κηφισός και το Τάτοϊ.

- Επίσης θα χαθεί η ευκαιρία να αποκατασταθεί η εικόνα του δήμου, πρώτα στους δημότες και έπειτα στους υπολοίπους.

- Οι κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές των διαφορετικών ομάδων θα διευρυνθούν και θα οξυνθούν οι μεταξύ τους σχέσεις.

- Δεν θα υπάρξει καμία εξέλιξη και ανάδειξη του Δήμου από την άποψη της ιστορικότητάς του και του πολιτισμού, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του πολιτιστικού επιπέδου (του ήδη χαμηλού), των κατοίκων της περιοχής αυτής.

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ή Σενάριο δράσεων

Αφού ολοκληρώθηκαν η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, καθώς και ο εντοπισμός στο χάρτη των σημαντικότερων ιστορικών και πολιτισμικών πόλων, **παρατηρήθηκε** ότι τα περισσότερα από αυτά τα σημεία (ιστορικά και πολιτισμικά), συγκεντρώνονται στο κεντρικό πέταλο του Μενιδίου αφενός, και **ότι είναι εφικτό να συσχετιστούν με γραμμικούς άξονες** αφετέρου, όπως παραδείγματος χάριν ο Κηφισός και η γραμμή του ΟΣΕ, αλλά και με τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας.

Επιπλέον παρατηρήθηκε ότι σχετίζονται και με ορισμένες από τις υπόλοιπες θεματικές εξειδικεύσεις του συνολικού εγχειρήματος της πολεοδομικής μελέτης του Δήμου Αχαρνών, π.χ. με τα δίκτυα βιώσιμης κινητικότητας ή με το φυσικό περιβάλλον.

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι οι σημαντικότεροι αυτοί πόλοι ιστορικής και πολιτιστικής αξίας, βρίσκονται σε μικρή απόσταση από τους σταθμούς του ΟΣΕ, από τους οποίους οι δύο εξ' αυτών (Αχαρνές – Δεικέλεια), αποτελούν από μόνοι τους τμήμα της ιστορίας του τόπου.

Έτσι λοιπόν, ο μυκηναϊκός τάφος μπορεί να συνδεθεί με το ΣΚΑ, η κεντρική πλατεία με τις δραστηριότητες που συγκεντρώνει βρίσκεται πολύ κοντά στο σταθμό Αχαρνές, ενώ η Δεικέλεια συνδέεται τόσο με το Ολυμπιακό χωριό, όσο και με τον Κηφισό και το Τατόι. Στις περιπτώσεις αυτές, το ζήτημα της ιστορικότητας μπορεί να συσχετισθεί με τα δίκτυα της βιώσιμης κινητικότητας της περιοχής.

Προτείνεται λοιπόν η δημιουργία διαδρομών που θα συνδέουν τους σταθμούς του ΟΣΕ με τα σημεία ενδιαφέροντος, και θα πρόκειται είτε για πεζόδρομους και ποδηλατόδρομους, είτε ακόμα και για διαπλατύνσεις πεζοδρομίων.

Στα δίκτυα αυτά **καλό θα ήταν να ενσωματωθούν και οι περιοχές των ROM και των Ρωσοπόντιων**, όπου είναι δυνατόν. Αυτό να γίνει στα πλαίσια μιας προσπάθειας ένταξης τους στην λειτουργία του δήμου. Βέβαια μια τέτοια κίνηση από μόνη της δεν είναι αριετή για να υλοποιηθεί το ζητούμενο της κοινωνικής συνοχής, αφού πρώτα από όλα είναι ζήτημα παιδείας και κουλτούρας όλων των συνιστωσών κοινωνικών ομάδων του δεδομένου προβλήματος.

Πριν ακόμα υλοποιηθούν οι διαδρομές, είναι απαραίτητο να γίνει μια συστηματική καταγραφή των ιστορικών και πολιτιστικών χώρων και αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης, ούτως ώστε να γίνουν οι απαραίτητες επεμβάσεις όπου κρίνεται απαραίτητο.

Για παράδειγμα ο τάφος του Σοφοκλή βρίσκεται σε άσχημη κατάσταση, αλλά και πολλά από τα κτήρια του ΟΣΕ είναι κλειστά και αν δε ληφθούν μέτρα θα υποστούν σημαντικές φθορές.

Η καταγραφή λοιπόν, καλό είναι να οδηγήσει σε μία κατηγοριοποίηση των σημείων ενδιαφέροντος και σε μια ομαδοποίηση τους. Ακόμα θα πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους υπάρχοντες τόπους, δηλαδή, τους αρχαίους, τους βυζαντινούς, τους νεότερους πόλους, αλλά και τους ήδη υπάρχοντες χώρους πολιτισμού καθώς και τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου.

Λόγω της οικονομικής κατάστασης, αλλά και προκειμένου να διαπιστωθεί η λειτουργία και τα αποτελέσματα των προτεινόμενων διαδρομών, **σε πρώτη φάση μπορεί να επιλεγούν μία ή δύο, που έχουν την μεγαλύτερη σημασία για το δήμο και να υλοποιηθούν πιλοτικά.**

Οι προτεινόμενες διαδρομές και συνδέσεις για να υλοποιηθούν χρειάζεται να προηγηθεί μια κυκλοφοριακή μελέτη, ώστε να διερευνηθούν οι δυνατότητες πεζοδρομήσεων, κατασκευής ποδηλατοδρόμων ή διεύρυνσης των πεζοδρομίων.

Παρόλα αυτά ακόμα και μόνον με την **επισήμανση**, τόσο των **διαδρομών** όσο και των **πόλων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος**, με τη διαφοροποίηση υλικών, με την επιλογή συγκεκριμένων δέντρων και θάμνων για τη φύτευση, και με άλλα απλά βήματα τα οποία θα αναδείκνυαν τους χώρους και την σημασία τους, **θα ήταν δυνατόν να επιτευχθεί το πρώτο στάδιο για την ανάδειξη της ιστορικότητας του Δήμου Αχαρνών.**

Οι σταθμοί του ΟΣΕ ορίζονται ως αφετηρίες, αφενός λόγω της ιστορικής τους σημασίας και αφετέρου γιατί προσφέρονται για τη δημιουργία χώρων ενημέρωσης του κοινού, είτε πρόκειται για κατοίκους του δήμου, είτε για επισκέπτες. Είναι μάλιστα και ο πιο σύντομος τρόπος σύνδεσης του δήμου με το δίκτυο του Μετρό με την προϋπόθεση όμως ότι θα βελτιωθεί η λειτουργία του προαστιακού.

Μάλιστα η ομάδα που ασχολείται με το δημόσιο χώρο έχει παρουσιάσει μια πρόταση για μεταφορά της σιδηροδρομικής γραμμής εκτός του κεντρικού πυρήνα, και δημιουργία δημόσιων χώρων κατά μήκος του ελεύθερου τμήματος. Μια τέτοια κίνηση πιθανόν να αναδείκνυε το ιστορικό στοιχείο του τρένου, μετατρέποντας το σε μια διαφορετική διαδρομή στο

κέντρο της πόλης, σε συνδυασμό με χώρους πρασίνου και ελεύθερους χώρους που έχει ανάγκη ο δήμος.

Όσον αφορά το Τατόι, τον Κηφισό και την Πάρνηθα, οι οποίοι αποτελούν φυσικούς χώρους αλλά και ταυτόχρονα ιστορικούς χώρους αναφοράς, και τοπία ιδιαίτερης αξίας, οι χώροι αυτοί σχετίζονται προφανώς με τα ζητήματα του περιβάλλοντος. Η ανάδειξη της ιστορικότητας τους λοιπόν συνδυάζεται με την ανάγκη για διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

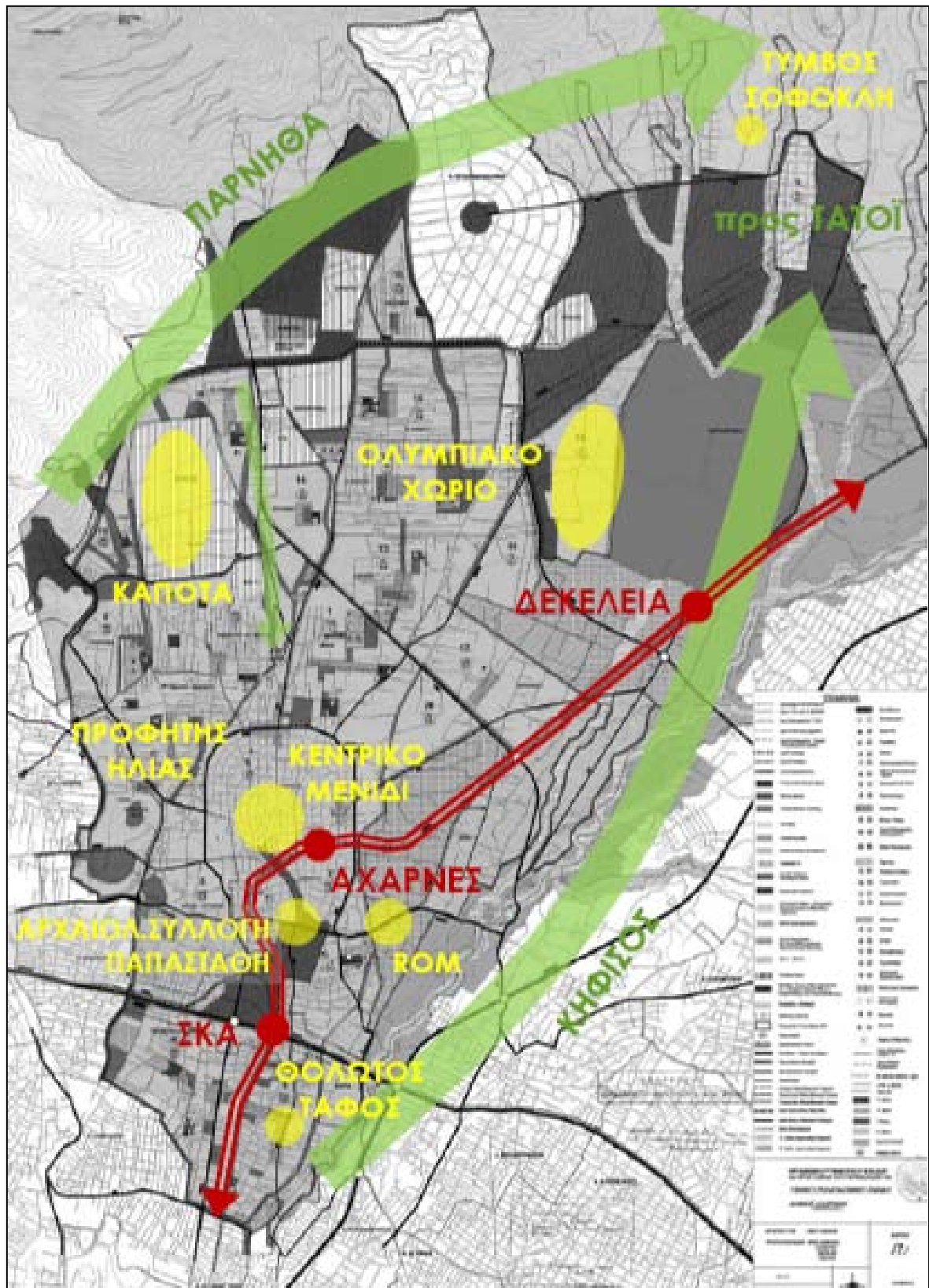
Υπάρχει μάλιστα η δυνατότητα για δημιουργία ενός δακτυλίου πρασίνου αλλά και ιστορικής σημασίας που θα περιλαμβάνει τον Κηφισό, με τα βυζαντινά ξωκλήσια στις όχθες του, το Τατόι με τα πρώην βασιλικά κτήματα και τον τάφο του Σοφοκλή σε μικρή απόσταση, και την Πάρνηθα, ως βόρειο όριο του Δήμου Αχαρνών. Χρειάζεται βέβαια να δημιουργηθούν οι συνδέσεις από το εσωτερικό του δήμου προς τους τόπους αυτούς ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμοι από τους πολίτες.

Για να αναδειχθούν όμως τα ιστορικά μνημεία και τα μνημεία της φύσης, δεν αρκεί η λήψη μέτρων για την προστασία τους και η εξασφάλιση των προσβάσεων. Σημαντικό είναι να συνδυαστούν με τις ανάλογες δράσεις που θα προσελκύσουν όλους τους κατοίκους του δήμου, ανεξαρτήτως κοινωνικής και πολιτισμικής προέλευσης. Ιδιαίτερο βάρος χρειάζεται να δοθεί στην προσέλκυση νέων ανθρώπων και παιδιών, μέσα από εκπαιδευτικές διαδικασίες και χρήσεις ήπιας αναψυχής, ώστε οι τόποι αυτοί να ενταχθούν όσο το δυνατόν περισσότερο στην καθημερινότητα τους, και να δημιουργηθούν πέρα από τις φυσικές συνδέσεις και λειτουργικές σχέσεις.

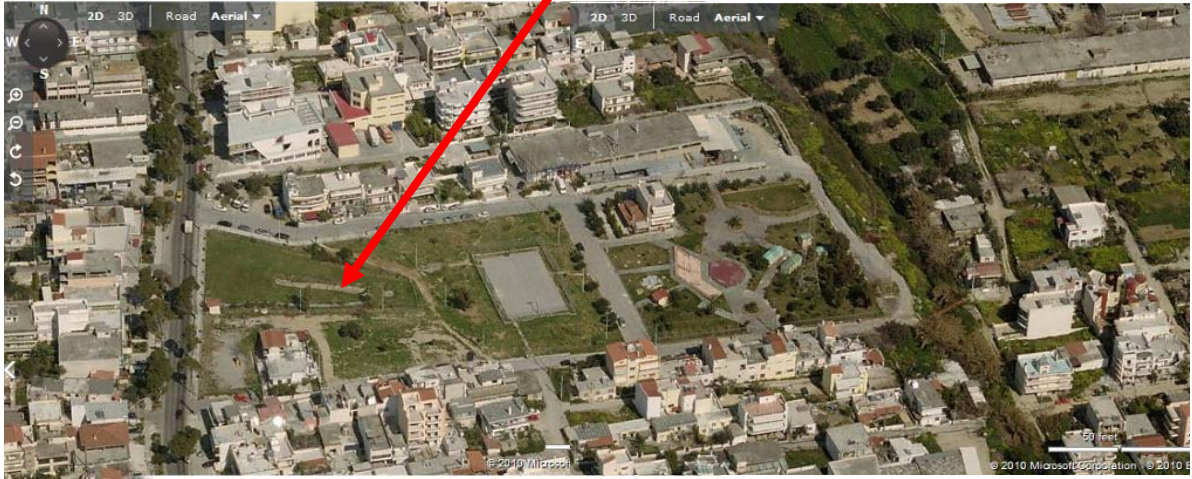
Αυτό είναι ευκολότερο να πραγματοποιηθεί για τις περιοχές που συνδυάζουν τη φύση με την ιστορία, αφού μπορούν να λειτουργήσουν ως χώροι εκτόνωσης, ενώ πόλοι όπως ο θολωτός τάφος, ο τάφος του Σοφοκλή ή η Αρχαιολογική Συλλογή, δεν είναι εύκολο να συνδυαστούν με άλλες λειτουργίες, πέρα από την εκπαίδευση και την επιμόρφωση, την στιγμή που απευθύνονται σε ένα κοινό πιο περιορισμένο. Η ένταξη μάλιστα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στους χώρους αυτούς, ή επιλεκτικά σε ορισμένους μόνο, είναι μία από τις δράσεις που μπορούν να υλοποιηθούν άμεσα.

Συνοπτικά προτείνεται :

1. Να ληφθούν μέτρα για την προστασία των μνημείων της ιστορίας, του πολιτισμού και της φύσης.
2. Να εξασφαλισθούν προσβάσεις σε αυτά τα μνημεία.
3. Να δημιουργηθούν και να λειτουργούν ανάλογες δράσεις οι οποίες θα προσελκύουν τους κατοίκους του Δήμου κατ'αρχήν και σιγά σιγά κόσμο από άλλες περιοχές.
4. Να δημιουργηθούν συγκεκριμένες διαδρομές σύνδεσης των μνημείων.
5. Να δημιουργηθεί ένας δακτύλιος πρασίνου, πολιτισμού και ιστορικής σημασίας.
6. Να υπάρξει ένας συνολικός σχεδιασμός, ο οποίος θα δύναται να υλοποιηθεί κατά στάδια.

Χάρτης 3. Χάρτης του Δήμου Αχαρνών, όπου φαίνονται βασικά σημεία ενδιαφέροντος, η σιδηροδρομική γραμμή και ο Κηφισός. (Πηγή: χάρτης από στοιχεία του μαθήματος και επεξεργασία των μελετητών Ιούνιος 2010).

Εικόνα 25. Αεροφωτογραφία του χώρου του θολωτού υστερομικηναϊκού τάφου της Λυκότρυπας. Ακόμα φαίνονται οι αθλητικές εγκαταστάσεις και το μικρό θέατρο, καθώς και στο δεξί μέρος ο Κηφισός. (πηγή: www.bing.com/maps)

Εικόνες 26 και 27. Φωτογραφίες του ευρύτερου χώρου του θολωτού τάφου στην επιφάνεια, όπου φαίνονται οι αθλητικές εγκαταστάσεις. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Προτεινόμενες διαδρομές .

Πιο συγκεκριμένα οι διαδρομές που προτείνονται είναι:

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 1. ΣΚΑ - θολωτός τάφος – Κηφισός.

Όπως βλέπουμε στην εικόνα ο αρχαιολογικός χώρος του θολωτού τάφου συνδυάζεται με αθλητικές εγκαταστάσεις και ένα μικρό υπαίθριο θέατρο, μέσα βέβαια στην έκταση του οποίου υπάρχει ένας πυλώνας, αλλά και με τον Κηφισό.

Η ενότητα αυτή μπορεί να αναβαθμιστεί και να συνδυαστεί το θέατρο με εκπαιδευτικές χρήσεις, αφού απομακρυνθεί ο πυλώνας.

Η σύνδεση με το ΣΚΑ είναι δυνατόν να γίνει μέσω της οδού Φιλαδελφείας, αφού αν και πρόκειται για δρόμο υψηλής κυκλοφορίας, έχει διευρυμένο πεζοδρόμιο, καθώς και φύτευση.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 2. ΣΚΑ – Δημαρχείο – Αρχαιολογική συλλογή .

Η σύνδεση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω του στρατοπέδου Παπαστάθη όταν αυτό απομακρυνθεί.

Ιδανικά μετά την απομάκρυνση του στρατοπέδου καλό θα ήταν να δημιουργηθεί ένα γραμμικό πάρκο που να περιλαμβάνει και όσα από τα κτήρια κριθούν αξιόλογα και προς διατήρηση.

Επειδή το ΓΠΣ του Δήμου Αχαρνών θεωρεί την περιοχή αυτή κέντρο δήμου ίσως θα χρειαζόταν να γίνουν μερικές αλλαγές αυτού.

Εικόνα 28. Αεροφωτογραφία που φαίνεται το στρατόπεδο Παπαστάθη, το ΣΚΑ, το Δημαρχείο και η οδός Φιλαδελφείας με κίτρινο. (πηγή: google earth)

Εικόνα 29 .Το κεντρικό κτήριο του σιδηροδρομικού σταθμού των Αχαρνών (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 30. Ο λόφος του Προφήτη Ηλία, με το υπαίθριο θέατρο. (πηγή: www.bing.com/maps)

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 3. Σιδηροδρομικός Σταθμός Αχαρνών – Κεντρική Πλατεία – Λόφος Προφήτη Ηλία .

Η πορεία από το σταθμό του ΟΣΕ στην κεντρική και ιστορική πλατεία του Δήμου, μπορεί να υλοποιηθεί είτε παράλληλα στις γραμμές του τρένου, είτε μέσω κάποιου άλλου οδικού άξονα.

Η σύνδεση της κεντρικής πλατείας με το σταθμό, κρίνεται σημαντική αφού πρόκειται για τον ιστορικό πυρήνα του Μενιδίου, ενώ ταυτόχρονα συγκεντρώνει πολιτιστικές χρήσεις (Δημοτική Πινακοθήκη).

Η πορεία αυτή πιθανόν να μπορούσε να επεκταθεί μέχρι το λόφο του Προφήτη Ηλία, όπου βρίσκεται ένα υπαίθριο θέατρο, αλλά και ένας αξιόλογος δημόσιος χώρος.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 4. Σιδηροδρομικός Σταθμός Αχαρνών – Δημαρχείο – Αρχαιολογική Συλλογή .

Η σύνδεση του σταθμού των Αχαρνών με το Δημαρχείο και την είσοδο του στρατοπέδου Παπαστάθη, θα μπορούσε να είναι είτε μια αυτόνομη πορεία, είτε να αποτελεί την συνέχεια ή ένα σκέλος της σύνδεσης 3.

Η διαδρομή αυτή προτείνεται γιατί συνδέει ένα πολύ σημαντικό σημείο, τοπόσημο θα λέγαμε του Δήμου Αχαρνών, όπως είναι το κτίριο του Δημαρχείου με τον κεντρικό παραδοσιακό και ιστορικής αξίας Σιδηροδρομικό Σταθμό των Αχαρνών.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 5. Σιδηροδρομικός Σταθμός Αχαρνών – ROM – Κηφισός .

Καθώς οι ROM είναι μέρος της κοινωνίας του Δήμου Αχαρνών κρίνεται σκόπιμο να δημιουργηθεί σύνδεση της περιοχής τους με το σταθμό του ΟΣΕ, τουλάχιστον για τους συνοικισμούς που βρίσκονται πλησίον σε αυτόν.

Η πορεία αυτή είναι δυνατό να συνεχίζεται μέχρι τον Κηφισό, αν και είναι σε μικρή απόσταση από τη βιομηχανική περιοχή, αφού μάλιστα η συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα έχει ιδιαίτερη σχέση με τις υπαίθριες δραστηριότητες.

Εικόνες 31, 32 . Ο σταθμός της Δεκέλειας σε σχέση με τον Κηφισό, και το ιστορικό κτίριο του Σταθμού.
(πηγές: εικ.31 google earth, εικ.32 www.panoramio.com)

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 6. Σιδηροδρομικός Σταθμός Δεκελείας – Κηφισός .

Ο σταθμός της Δεκελείας βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τον Κηφισό (εικόνα 31). Γειτνιάζει με ένα τμήμα του μάλιστα, το οποίο είναι σχετικά ανεπηρέαστο από ανθρωπογενείς δραστηριότητες.

Η σύνδεση αυτή θα προσφέρει την επαφή με τον φυσικό χώρο του Κηφισού, και θα δώσει την δυνατότητα σε ανθρώπους που έρχονται από άλλες περιοχές να έχουν πρόσβαση σ' αυτόν.

Αυτό είναι κάτι που θα πρέπει να γίνει σε συνδυασμό με την κατασκευή πεζοδρομών και λοιπών προσβάσεων και διαμορφώσεων στις παρόχθιες περιοχές του Κηφισού.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 7. Σιδηροδρομικός Σταθμός Δεκελείας – Ολυμπιακό Χωριό – Τατόι .

Η διαδρομή αυτή μπορεί να συνδυαστεί με τον τάφο του Σοφοκλή στη Βαρυμπόμπη αλλά και με το Μουσείο της Πολεμικής Αεροπορίας που βρίσκεται στην Αεροπορική Βάση της Δεκελείας. Μάλιστα θα μπορούσε να διέρχεται από το Ολυμπιακό χωριό, του οποίου η σύνδεση με το σταθμό της Δεκελείας κρίνεται απαραίτητη. Βέβαια λόγω της σημαντικής απόστασης που χρειάζεται να διανυθεί, χρειάζεται ποδηλατόδρομος και πρόβλεψη για ΜΜΜ που θα καλύπτουν τη διαδρομή.

Εικόνα 33 . Οι δημόσιοι χώροι στο Ολυμπιακό χωριό μπορούν να αναδειχθούν, αποτελώντας τμήμα μιας ευρύτερης πορείας. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

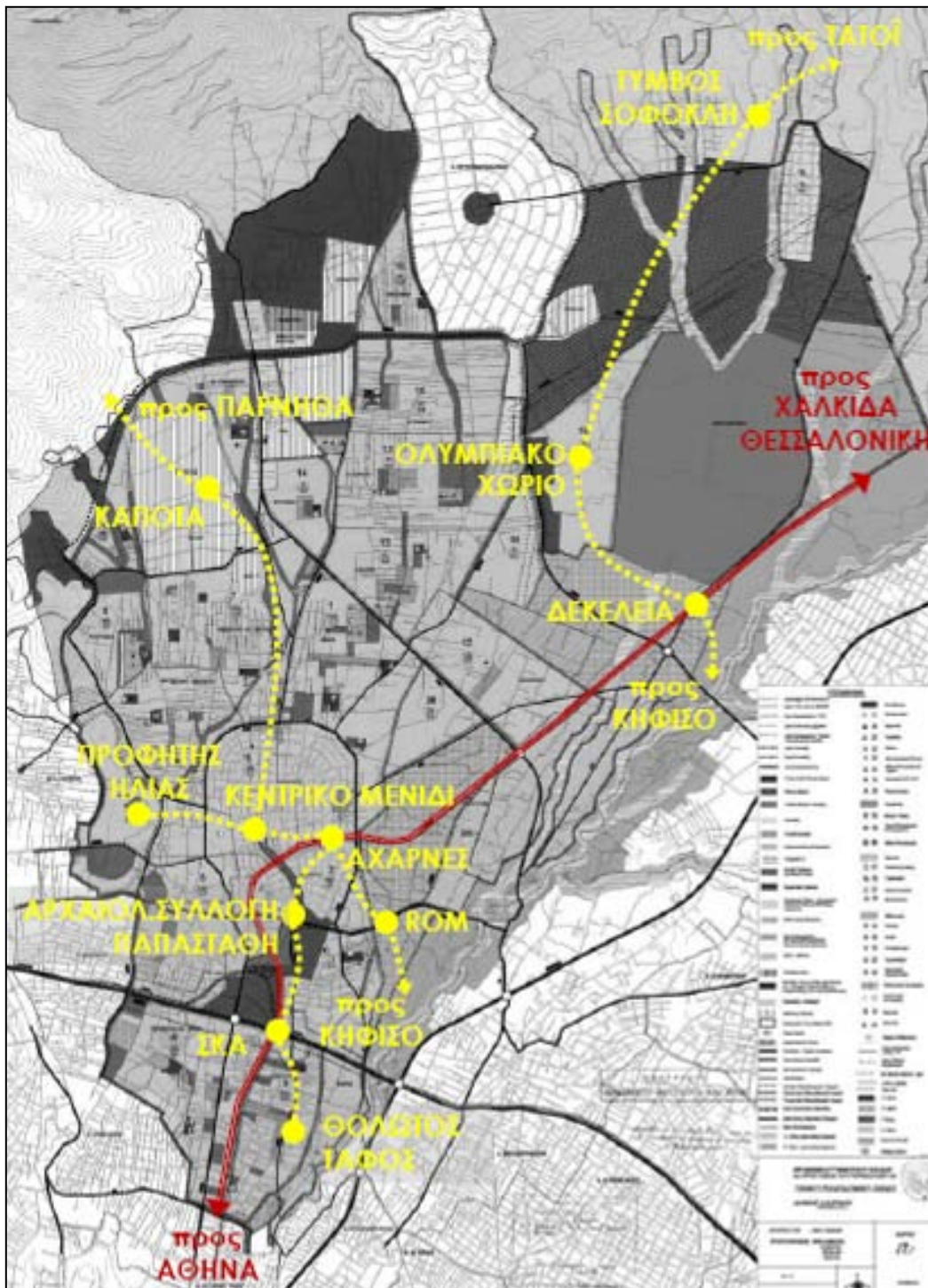

Εικόνα 34 .Ο τύμβος του Σοφοκλή.
(πηγή:www.panoramio.com)

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 8. Κεντρική πλατεία – Στρατόπεδο Καποτά – Πάρνηθα (μέσω του ρέματος της Καναπίτσας) .

Η διαδρομή αυτή, προτείνεται με την προϋπόθεση ότι απομακρύνεται το στρατόπεδο Καποτά.

Δημιουργείται έτσι η δυνατότητα μετατροπής του σε είσοδο στην Πάρνηθα, αλλά και η διείσδυση των φυσικών χώρων στον αστικό ιστό, μέσω της Καναπίτσας

Χάρτης 4. Εδώ φαίνονται οι προτεινόμενες διαδρομές και δίνεται η δυνατότητα της συνολικής αντίληψης, και του τελικού αποτελέσματος που θα δώσουν οι προτεινόμενες διαδρομές.
 (Πηγή : χάρτης από στοιχεία του μαθήματος και επεξεργασία των μελετητών Ιούνιος 2010).

2.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Σενάριο Πρώτο

Το Σενάριο αυτό είναι απευκταίο, διότι αν η κατάσταση παραμείνει χωρίς κάποιες δραστηριότητες παρεμβάσεις, σύντομα τα αποτελέσματα θα είναι καταστροφικά.

Αν δεν ληφθούν δηλαδή μέτρα, και μάλιστα έγκαιρα, για κάποια από τα πολιτιστικά – ιστορικά μνημεία (βλέπε Τατόι), αυτά θα καταστραφούν. Μαζί με αυτά θα χαθεί η ευκαιρία να υπάρξουν οι πόλοι που γύρω τους θα είναι δυνατόν να αναπτυχθεί και να επιτευχθεί μια ώθηση για την αναβάθμιση του πολιτιστικού, μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων της περιοχής, καθώς και της εκπαίδευσης των πολιτών γενικότερα.

Επίσης έτσι δεν γίνεται δυνατή η εξάλειψη της όχι και τόσο καλής φήμης του Δήμου αυτού. Διότι αυτό καθίσταται εφικτό μόνον με την βοήθεια του πολιτισμού.

Ως εκ τούτου θα πρέπει να υπάρξει δραστηριοποίηση και μάλιστα σύντομα. Γι' αυτό θα πάμε στο προτεινόμενο σενάριο, δηλαδή στο δεύτερο.

Σενάριο Δεύτερο.

Εδώ προτείνεται η δημιουργία διαδρομών σύνδεσης των ιστορικών και πολιτιστικών μνημείων και χώρων, που συμβαίνει στην περίπτωση αυτή να είναι και ταυτόχρονα, κάποιοι από αυτούς, σημαντικοί φυσικοί χώροι.

Αν λοιπόν, γίνει κατ'αρχήν **μια συνολική μελέτη** η οποία θα περιλαμβάνει:

- την καταγραφή και αξιολόγηση των μνημείων
- την μελέτη για την αναστήλωση και συντήρησή τους (όπου χρειάζεται)
- καταγραφή των μέτρων προστασίας που θα χρειαστούν
- να εξασφαλιστούν προσβάσεις
- να σχεδιαστούν και να μελετηθούν οι διαδρομές σύνδεσής των
- και να σχεδιαστούν οι δράσεις που θα τις συνοδεύουν

ΤΟΤΕ

θα υπάρξει η προοπτική να υλοποιηθεί ένας συνολικός δακτύλιος ιστορίας – πολιτισμού και φυσικών χώρων, και ο οποίος θα είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί κατά στάδια, ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες και την αξιολόγηση που θα γίνει.

Θεωρούμε ότι το σενάριο αυτό είναι εφικτό, και απαραίτητο να υλοποιηθεί, γιατί θα προσφέρει πολλά στον Δήμο Αχαρνών.

Είναι εφικτό γιατί μπορεί να γίνει σταδιακά. Αλλά χρειάζεται οργάνωση και προγραμματισμό, για να υπάρξει σωστό αποτέλεσμα.

Σε αυτή την περίπτωση επιτυγχάνεται ο στόχος που ετέθη, δηλαδή ο σχεδιασμός για την βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής μέσα από την οπτική γωνία της ιστορίας και του πολιτισμού του τόπου.

Ο σχεδιασμός της λύσης που προτείνεται στο προαναφερόμενο σενάριο είναι βιώσιμης ανάπτυξης, διότι συντηρεί και φυλάσσει χώρους και μνημεία σημαντικά και για τις επόμενες γενιές.

Ακόμα υπάρχει η δυνατότητα μέσω των προγραμμάτων και των δράσεων που θα μπορούσαν να συνδυαστούν με τις διαδρομές, να εκπαιδεύσουν και να αναβαθμίσουν το πνευματικό και μορφωτικό επίπεδο των πολιτών της περιοχής και όποιων άλλων τα χρησιμοποιούν.

Επίσης, αυτό όλο το πακέτο δράσεων, θα αλλάξει και κατά πολύ το τοπίο σε μεγάλο μέρος της πόλης, και σιγά - σιγά θα γίνουν ορισμένα ζητήματα (αισθητική – ιστορία – πολιτισμός), συνήθειες, και μάλιστα καλές, στους κατοίκους.

Θεωρούμε λοιπόν, ότι το δεύτερο σενάριο είναι αυτό που θα βοηθήσει πολύ τον Δήμο Αχαρνών στην βιώσιμη ανάπτυξή του, αρκεί να πράξει με μελέτη, οργάνωση, και λαμβάνοντας υπόψιν του όλες τις απαραίτητες συνιστώσες.

Παρατίθεται πιο κάτω συνοπτικός πίνακας, που δείχνει τα πεδία παρέμβασης χρονικά (βραχυπρόθεσμες, μέσο – μακροπρόθεσμες δράσεις).

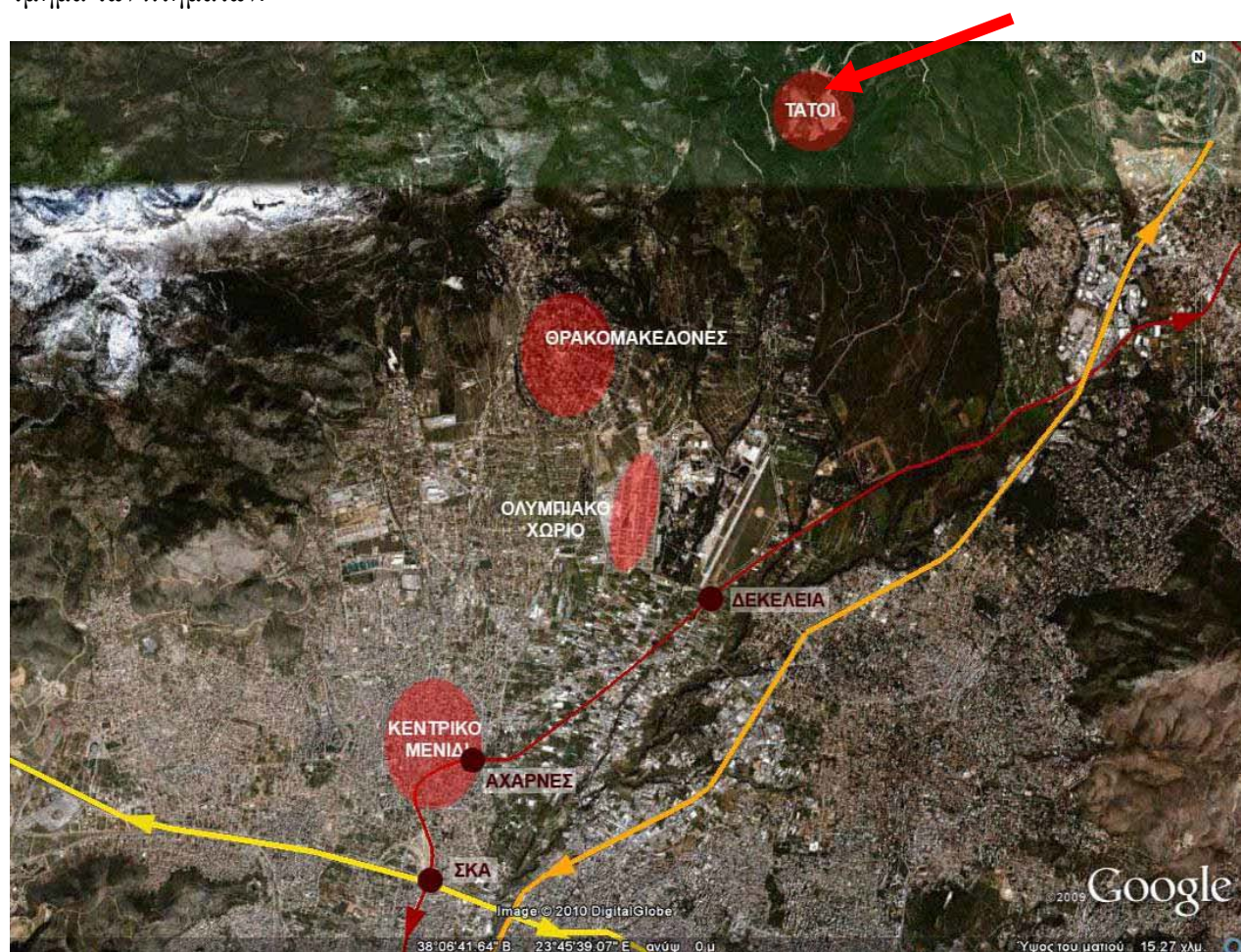
ΔΗΜΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ		
Πεδία παρέμβασης	Βραχυπρόθεσμες δράσεις	Μεσο-μακροπρόθεσμες δράσεις (με κόκκινο οι απώτεροι στόχοι)
αναγνώριση ιστορικών και πολιτιστικών πόρων / χώρων	συστηματική καταγραφή των ιστορικών και πολιτιστικών χώρων, αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης και συνολική μελέτη για όλο το έργο των διαδρομών	σταδιακή αποκατάσταση των ζημιών και αποτροπή περαιτέρω φθορών
ένταξη-δικτύωση πολιτιστικών πόρων	κυκλοφοριακή μελέτη, ώστε να διερευνηθούν οι δυνατότητες πεζοδρομήσεων, κατασκευής ποδηλατοδρόμων ή διεύρυνσης του πεζοδρομίου.	Τροποποιήσεις του Ρυμοτομικού Σχεδίου, όπου θα χρειαστεί.
	σήμανση των διαδρομών και των πόλων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος (φύτευση κλπ)	υλοποίηση των διαδρομών (πεζόδρομοι, ποδηλατόδρομοι)
	πilotική υλοποίηση δύο διαδρομών (π.χ. ΣΚΑ-θολωτός τάφος, Αχαρνές-κεντρική πλατεία)	
		απομάκρυνση στρατοπέδων και ένταξη τους στο δίκτυο
		απομάκρυνση σιδηροδρομικής γραμμής από το κέντρο του Δήμου
Ενημέρωση – εκπαίδευση - ευαισθητοποίηση & συμμετοχή κοινού	ενημέρωση πολιτών	
	εισαγωγή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για παιδιά, πιλοτικά σε σημεία ενδιαφέροντος	διεύρυνση των δραστηριοτήτων σε περισσότερα σημεία και ηλικιακές ή κοινωνικές ομάδες.
	Σύνδεση με την Δημοτική Συγκοινωνία κάποιων επιλεκτικά σημείων.	σύνδεση με ΜΜΜ (δημοτική συγκοινωνία) των σημείων ενδιαφέροντος.

3. ΧΩΡΙΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ

3.1. ΤΟ ΤΑΤΟΪ (ΔΕΚΕΛΕΙΑ)

Μετά από την επεξεργασία του συνόλου του Δήμου Αχαρνών, και τις σχετικές προτάσεις – σενάρια, για την βιώσιμη ανάπτυξη του μέσα από το πρίσμα της ιστορικότητας και του πολιτισμού, μελετήσαμε και επιλέξαμε τα πρώην βασιλικά κτήματα στο Τατόι, ως περιοχή χωρικής εξειδίκευσης.

Το επίσημο όνομα της περιοχής είναι **Δεκέλεια**, όπως ονομάζεται και ο σταθμός του τρένου που βρίσκεται σε μικρή απόσταση, μάλιστα η αρχαία Δεκέλεια βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα των κτημάτων.

Εικόνα 35. Τα πρώην βασιλικά κτήματα στο Τατόι σε σχέση με την ευρύτερη περιοχή μελέτης. Με κίτρινο σημειώνεται η Αττική Οδός, με πορτοκαλί η Εθνική οδός, και με κόκκινο η σιδηροδρομική γραμμή. (πηγή : υπόβαθρο google earth, ίδια επεξεργασία)

Σύμφωνα με τις πληροφορίες της ιστοσελίδας el.wikipedia.org, στο λήμμα «Τατόι», η ιστορία των κτημάτων ξεκινάει όταν τρία οθωμανικά τσιφλίκια (Τατόι, Μαχούνια και Λόπεσι), συνενώθηκαν το 1835 στα χέρια του Σιαρλάτου Σούτζου και επί δεκαετίες κατόπιν υπήρξαν κρησφύγετα ληστών.

Το 1872 αγοράζονται από τον Γεώργιο τον Α' και με διαδοχικές αγορές επεκτείνονται. Το πρώτο κτήριο ολοκληρώθηκε το 1874, ένα απλό διώροφο σπίτι ελληνοελβετικού ρυθμού. Το καθ' αυτό ανάκτορο άρχισε να κατασκευάζεται το 1884, μιμούμενο μια έπαυλη του συγκροτήματος των ανακτόρων του Πέτερχοφ, στην Αγία Πετρούπολη.

Μέχρι το τέλος του 19ου αι. το Τατόι έχει αποκτήσει δύο ναούς - Προφήτη Ηλία (1873) και Αναστάσεως (1899) - ένα υψασπιστήριο, δυο τρεις οικίες για αυλικούς υπηρεσίας, ένα τηλεγραφείο, την κατοικία του διευθυντή, τρία συγκροτήματα εργατόσπιτων, ένα οινοποιείο, ένα βουτυροκομείο, τρεις στάβλους, αποθήκες, εργαστήρια και καταλύματα για τη Φρουρά.

Ο παλιός ανεμόμυλος μετετράπη σε πύργο, μέσα στον οποίο διαρρυθμίσθηκε ένα αρχαιολογικό μουσείο με τα ευρήματα των μικροανασκαφών στην περιοχή.

Το Τατόι είχε επίσης αποκτήσει 400 χιλιόμετρα οδικού δικτύου/αλεών, γέφυρες, άρτιο σύστημα υδροδότησης και πυρασφάλειας, καθώς και δύο μικρές τεχνητές λίμνες. Δεδομένου ότι το διέσχισε ο δημόσιος δρόμος της Χαλκίδας, το κτήμα είχε το χάνι του για τους περαστικούς. Θα αποκτήσει επίσης και ένα ξενοδοχείο, το «Τατόιον», που διαφημίζεται στους ευρωπαϊκούς τουριστικούς οδηγούς της εποχής.

Την πρώτη δεκαετία του 20ού αι. θα κτισθούν οι πέτρινοι στρατώνες, ενώ το 1913/14, το κτίριο του προσωπικού.

Το 1916 καίγεται το μεγαλύτερο μέρος του δάσους, οι ανακτορικοί στάβλοι, ο ναός του Προφήτη Ηλία, το μουσείο, το παλιό ανάκτορο.

Το 1930 περίπου, κτίζεται το συγκρότημα κατοικιών και εργαστηρίων, γνωστό ως μάνδρα, όπως επίσης και ο σταθμός χωροφυλακής. Λίγο αργότερα προστίθενται το διευθυντήριο, το μαυσωλείο και τα διάσπαρτα πέτρινα φυλάκια της Φρουράς. Αρχιτέκτονες της περιόδου αυτής, ο Αναστάσιος Μεταξάς, ο Εμμανουήλ Λαζαρίδης και ο Κωνσταντίνος Σακελλάριος..

Το καλοκαίρι του 1945 το κτήμα καίγεται ξανά. Για να αντισταθμίσει την απώλεια εσόδων από την καταστροφή του δάσους, ο Δρούβας, διευθυντής των κτημάτων, θα δώσει έμφαση στην παραγωγή κρασιού και στα γαλακτοκομικά προϊόντα. Στα 1952 κτίζεται το νέο βουστάσιο, τα προϊόντα του οποίου, όπως όλα τα προϊόντα του κτήματος, διατίθενται προς πώληση σε ξενοδοχεία, νοσοκομεία, ιδρύματα και στρατόπεδα. Αρχιτέκτονες της περιόδου αυτής είναι ο Κ. Γκίνης και ο Αλ. Μπαλτατζής.

Το κτήμα περιήλθε στο δημόσιο τρεις φορές, το 1924, το 1973 και το 1994. Πάντα, μετά από καθεστωτικές αλλαγές, είτε δινόταν αποζημίωση στην τώως βασιλική οικογένεια, είτε δημευόταν όλη η περιουσία.

Μετά από μακροχρόνια δικαστική διαμάχη ανάμεσα στην τώως βασιλική οικογένεια και το Ελληνικό Κράτος, το 2003 οι εκτάσεις περνούν στο Ελληνικό Κράτος, ενώ τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους **το Τατόι κηρύχθηκε διατηρητέο** από το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων, ύστερα από εισήγηση της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Σύμφωνα με άρθρο στην εφημερίδα «Καθημερινή» (Σύγκια, 30-3-2010) έχει δρομολογηθεί η ένταξη των έργων στο Τατόι στο πρόγραμμα ΕΣΠΑ, και αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με οκτώ εκ. Ευρώ.

Εικόνα 36. Το θερινό ανάκτορο. Σήμερα είναι περιφραγμένο, σε άσχημη κατάσταση. Ορισμένα κοντέινερ δίπλα σε αυτό πιθανόν συνδέονται με εργασίες αποκατάστασης (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 37. Η πισίνα δίπλα στο ανάκτορο. Η φθορά και η εγκατάλειψη είναι εμφανής. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

3.2. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Το Τατόι επιλέχθηκε στα πλαίσια της προσέγγισης του σχεδιασμού στο Δήμο Αχαρνών μέσα από τη οπτική της ιστορικότητας, καθώς αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.

Το όνομα της περιοχής έχει συνδυαστεί στη συνείδηση των πολιτών με την ύπαρξη των πρώην βασιλικών κτημάτων. Παράλληλα, η ελλιπής προβολή και ενημέρωση, καταρχήν των κατοίκων των πλησιεστέρων δήμων και στην συνέχεια των υπολοίπων, έχει ως αποτέλεσμα την άγνοια της ύπαρξης ενός ιδιαίτερα αξιόλογου δημόσιου χώρου.

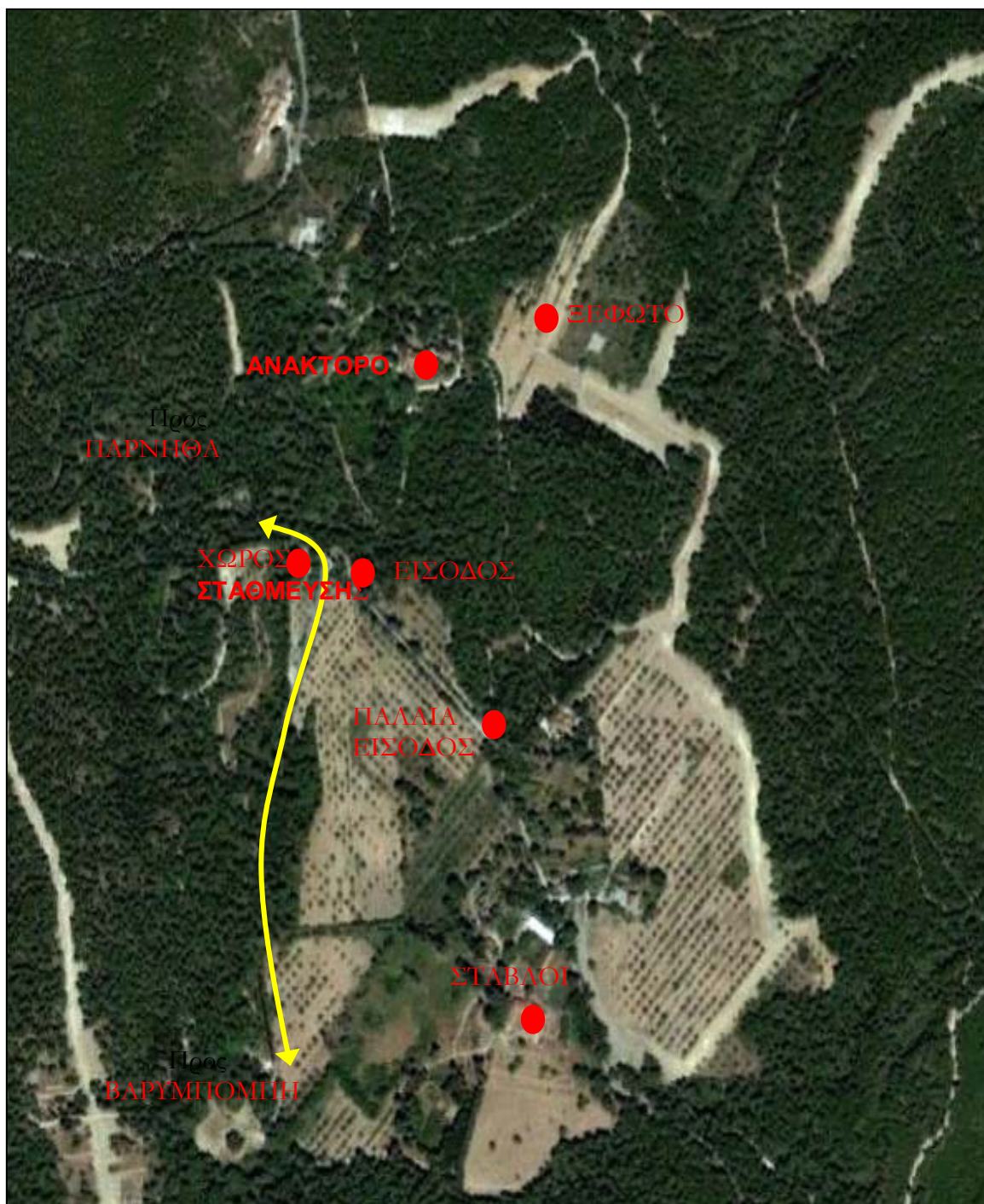
Παρόλα αυτά μετά από προσωπική επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε, Κυριακή (ημέρα αργίας), με καλό καιρό, διαπιστώσαμε ότι συγκεντρώνει κυρίως οικογένειες με μικρά παιδιά που κάνουν πικ-νικ, και αρκετούς ποδηλάτες.

Όπως είδαμε από τα ιστορικά στοιχεία, στο Τατόι συγκεντρώνονται κτήρια διάφορων ιστορικών περιόδων, αλλά και αρχιτεκτονικών ρυθμών, που αξίζει να αναδειχθούν, τόσο ως αρχιτεκτονικά μνημεία, όσο και ως χώροι που συνδέονται με την ιστορική μνήμη. Παράλληλα τα κτήρια αυτά βρίσκονται μέσα σε ένα ιδιαίτερα αξιόλογο φυσικό σύνολο, με περιβαλλοντική, ιστορική και πολιτιστική αξία.

Κτίσματα και φύση αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα ενός τοπίου που χρειάζεται να διατηρηθεί και να προβληθεί, ως ένας υπαίθριος δημόσιος χώρος στα όρια του λεκανοπεδίου, αλλά και σε πολύ μικρή απόσταση από το κέντρο του Δήμου Αχαρνών.

Μάλιστα, αναφορά στο Τατόι γίνεται στο Σχέδιο Νόμου για το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αττικής.

Στο άρθρο 21, Προστασία και Ανάδειξη του Φυσικού Περιβάλλοντος, αναφέρεται μεταξύ άλλων: «Προωθείται το πρόγραμμα οργάνωσης υπερτοπικών πόλων αναψυχής... Σε πρώτη φάση προωθείται η οργάνωση των θεματικών πάρκων... του Τατοΐου, της Πάρνηθας...». Χωρίς να είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε αν ο στόχος αυτός θα παραμείνει στο νέο Ρυθμιστικό, το ερώτημα που γεννάται εδώ είναι το πως θα μπορούσε να υλοποιηθεί ένα θεματικό πάρκο στο Τατόι, και ποιο θα ήταν το «θέμα» του.

Εικόνα 38. Τα κυριότερα σημεία αναφοράς των πρώην βασιλικών κτημάτων. Πρόκειται για ένα τμήμα μόνο της συνολικής έκτασης. Εκτός από το ανάκτορο και τους στάβλους υπάρχουν πολλά ακόμα κτίσματα. Το ξέφωτο είναι εκεί όπου κατά την ημέρα της επίσκεψης συγκεντρωνόταν η πλειοψηφία των επισκεπτών.
(πηγή: υπόβαθρο google earth, ίδια επεξεργασία)

Εικόνα 39. Ποδηλάτες στο δρόμο προς τη Βαρυμπόμπη, που φθάνει μέχρι το Τατόι. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 40. Μέσα στα κτήματα, υπάρχουν παιδικά παιχνίδια, αλλά και ορισμένοι ξύλινοι πάγκοι, αλλά μόνο στο συγκεκριμένο ξέφωτο. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Για την καλύτερη κατανόηση της υπάρχουσας κατάστασης και των δυνατοτήτων της περιοχής, ώστε να προχωρήσουμε στην πρόταση εναλλακτικών προτάσεων, χρησιμοποιήσαμε για την περιοχή του Τατοΐου, όπως και για το σύνολο του Δήμου Αχαρνών, το μεθοδολογικό εργαλείο της ανάλυσης swot.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
Ισχυρά σημεία	Αδυναμίες
1. Χώρος αναφοράς για τη νεότερη ιστορία	1. Η κακή κατάσταση των κτηρίων
2. Αξιόλογα κτήρια(40) που είναι από το 2003 διατηρητέα	2. Η άγνοια των κατοίκων του Δήμου Αχαρνών και η ελλιπής ενημέρωση
3. Περιαστικό πάρκο σημαντικής έκτασης(30000 στρέμματα) σε άμεση σχέση με την Πάρνηθα.	3. Ο συμβιβασμός των κατοίκων του Δήμου και των τοπικών αρχών με την υπάρχουσα κατάσταση
4. Βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το Δήμο Αχαρνών που έχει σημαντική έλλειψη ελεύθερων χώρων.	
5. Το αγροτικό παρελθόν της περιοχής.	
6. Ευρήματα αρχαία, βυζαντινά και μεταβυζαντινά.	

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
Ευκαιρίες	Απειλές
1. Ένταξη στο ΕΣΠΑ	1. Η ανεπαρκής προβολή των κτημάτων
2. Εύκολη πρόσβαση από την Εθνική οδό με ΙΧ αυτοκίνητο	2. Η αδιαφορία και αναβλητικότητα των αρμόδιων Υπουργείων και φορέων
3. Σχετικά μικρή απόσταση από το σταθμό Δεκέλεια.	3. Η ανύπαρκτη σύνδεση με το δίκτυο των ΜΜΜ
	4. Η οικονομική κρίση

Αν δούμε πιο αναλυτικά την ανάλυση swot, όσο αφορά το εσωτερικό περιβάλλον και τα ισχυρά σημεία :

Ήδη από τη σύντομη ιστορική αναδρομή έγινε σαφές ότι το Τατόι έχει άμεση σχέση με τη **σύγχρονη ελληνική ιστορία** ως τα θερινά ανάκτορα της πρώην βασιλικής οικογένειας. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα el.wikipedia.org, εκεί πραγματοποιήθηκαν πολλές επίσημες ή ανεπίσημες συναντήσεις που επηρέασαν την πορεία των εθνικών και πολιτικών πραγμάτων.

Επίσης τρεις κυβερνήσεις ορκίστηκαν στο Τατόι: του Ελευθερίου Βενιζέλου, τον Αύγουστο του 1915, του Δημητρίου Ράλλη, τον Νοέμβριο του 1920, και του Γεωργίου Παπανδρέου, τον Φεβρουάριο του 1964.

Τα κτήρια, όπως είδαμε, είναι δείγματα διαφορετικών αρχιτεκτονικών περιόδων και ρυθμών, αλλά και επώνυμων αρχιτεκτόνων, ενώ στο εσωτερικό τους υπάρχουν μέχρι και σήμερα έργα τέχνης, μικροαντικείμενα, βιβλία, χαλιά. (Κοντραρου-Ρασσια Ν. 30-10-2008)

Εικόνα 41. Εντός των κτημάτων υπάρχουν ενδιαφέρουσες διαδρομές, με κυρίαρχο το φυσικό στοιχείο. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 42. Υπάρχει ποικιλία χλωρίδας και φυσικών τοπίων. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Τα κτήματα όμως στο Τατόι, έχουν ιδιαίτερη αξία και ως φυσικό περιβάλλον. Με έκταση 30.000 στρέμματα και σε μικρή απόσταση από την Αθήνα (25 χλμ) **αποτελούν ένα σημαντικό περιαστικό πάρκο** που μάλιστα έχει άμεση σχέση με τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας. Ανήκουν μάλιστα διοικητικά στο Δήμο Αχαρνών, που αν και βρίσκεται στους πρόποδες της Πάρνηθας, στο εσωτερικό του οι ελεύθεροι χώροι και ιδιαίτερα οι χώροι πρασίνου, είναι σχεδόν ανύπαρκτοι.

Εικόνα 43. Η κύρια είσοδος είναι κλειδωμένη. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 44. Από αυτό το σημείο, κοντά στην είσοδο, μπορεί ο επισκέπτης να εισέλθει στα κτήματα. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Σημαντική πηγή εσόδων για τα κτήματα ήταν η γεωργία και η κτηνοτροφία. Το γεγονός αυτό μπορεί μάλιστα να συνδυαστεί με το αγροτικό παρελθόν του ίδιου του Δήμου Αχαρνών.

Ένα ακόμα ισχυρό σημείο είναι τα αρχαιολογικά ευρήματα στην περιοχή, που σχετίζονται με την Αρχαία Δεικέλεια. Ήδη η πρώην βασιλική οικογένεια είχε δημιουργήσει μικρό αρχαιολογικό μουσείο μέσα στα κτήματα, ενώ σύμφωνα με άρθρο στην Ελευθεροτυπία (Κοντραρου-Ρασσια Ν. 30-10-2008) με τα ελάχιστα χρήματα που είχαν δοθεί προ διετίας στην Εφορεία Αρχαιοπωλείων και Αρχαιολογικών Συλλογών, βρέθηκαν και καταγράφηκαν 202 αρχαία και 204 βυζαντινά και μεταβυζαντινά έργα.

Οι αδυναμίες που εντοπίζονται έχουν να κάνουν κυρίως με την κακή κατάσταση στην οποία έχουν περιέλθει τα κτήρια, λόγω της εγκατάλειψης και της φυσικής φθοράς, αλλά και με το γεγονός ότι το ευρύ κοινό, ακόμα και οι κάτοικοι του Δήμου Αχαρνών, αγνοούν την ύπαρξη ενός ιδιαίτερα αξιόλογου χώρου πρασίνου.

Σίγουρα βέβαια σε αυτό συμβάλλει η ελλιπής ενημέρωση των δημοτών για τη δυνατότητα επίσκεψης των κτημάτων, σε συνδυασμό με το συμβιβασμό των τοπικών αρχών αλλά και των κατοίκων με την υπάρχουσα κατάσταση. Το γεγονός μάλιστα ότι οι εκτάσεις βρίσκονται εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου, αλλά η διαχείριση τους δεν ανήκει σε αυτόν δυσχεράνει τις όποιες προσπάθειες αξιοποίησης τους

Επίσης αποθαρρυντική είναι η απουσία σήμανσης, παρόλο που οι υποδομές υπάρχουν, με αποτέλεσμα μόνο τυχαία ή ρωτώντας τους επισκέπτες, να μπορεί κανείς να εντοπίσει τα κτήρια. Ακόμα όμως και αν τα εντοπίσει πρέπει να μαντέψει την προηγούμενη χρήση τους, αφού δεν υπάρχουν ενημερωτικές πινακίδες.

Εικόνα 45. Ο χώρος στάθμευσης δίπλα στην είσοδο των κτημάτων.
(πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 46. Κάποια από τα κτήρια με άγνωστη χρήση. Στο εσωτερικό τους υπάρχουν ακόμα τα έπιπλα. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Όσο αφορά το εξωτερικό περιβάλλον και τις ευκαιρίες:

Η κυριότερη ευκαιρία είναι **το πρόγραμμα ΕΣΠΑ**, αφού όπως ήδη αναφέρθηκε το Τατόι έχει ενταχθεί σε αυτό.

Είναι επίσης θετικό ότι η περιοχή, μέσω της εθνικής οδού **είναι εύκολα προσβάσιμη** με ΙΧ αυτοκίνητο, τόσο από τους γειτονικούς δήμους, όσο και από την ευρύτερη περιοχή.

Οι απειλές:

Σημαντική απειλή για την περιοχή μελέτης είναι η **ανεπαρκής προβολή των κτημάτων** ως ένα περιαστικό πάγκο που αναφέρεται στο σύνολο της Αττικής και όχι μόνο στους κατοίκους του Δήμου Αχαρνών. Μάλιστα, **η αδυναμία των αρμόδιων φορέων** και των συνυπεύθυνων Υπουργείων να λάβουν ουσιαστικές αποφάσεις και να προχωρήσουν δε βελτιώνει την υπάρχουσα κατάσταση.

Λόγω της θέσης του, το Τατόι δε συνδέεται με τα ΜΜΜ, αποκλείοντας με τον τρόπο αυτό ένα σημαντικό μέρος πιθανών επισκεπτών, παρόλο που βρίσκεται σχετικά κοντά στο σταθμό του τρένου Δεκέλεια.

Τέλος, **οι οικονομικές, αλλά και κοινωνικές συγκυρίες της εποχής** αποτελούν απειλή τόσο για το Τατόι, όσο και για αντίστοιχα έργα, αφού η χρηματοδότηση εκτός από τους πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι σχεδόν αδύνατη, αλλά ταυτόχρονα η οικονομική κατάσταση είναι μια καλή δικαιολογία για τη διαίωση της σημερινής κατάστασης

Εικόνα 47. Η παλιά είσοδος των κτημάτων. (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 48. Ένα από τα πολλά δέντρα μεγάλης ηλικίας στην αυλή του ανακτόρου
(πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 49. Πιθανόν πρόκειται για πίνακα ανάρτησης χάρτη προσανατολισμού.
(πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 50. Ο συγκεκριμένος εξοπλισμός υπήρχε σε αρκετά σημεία. Πιθανόν πρόκειται για πίνακες ενημέρωσης του κοινού σχετικά με τη χλωρίδα
(πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 51. Η μόνη πινακίδα σήμανσης που εντοπίστηκε κατά την επίσκεψή.
(πηγή: προσωπικό αρχείο)

3.3. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

Με βάση:
την μελέτη για το σχεδιασμό του Δήμου Αχαρνών γενικότερα, με άξονα την ιστορικότητα της περιοχής, και παρατίθεται στις προηγούμενες σελίδες της εργασίας αυτής, την ανάλυση της περιοχής χωρικής εξειδίκευσης, και σε συνάρτηση των προτάσεων για την ευρύτερη περιοχή, καταλήξαμε σε δύο εναλλακτικά σενάρια για τα πρώην βασιλικά κτήματα στο Τατόι (Δεκέλεια).

Η αποκατάσταση και η ανάδειξη μιας έκτασης όπως το Τατόι, με αξία αρχιτεκτονική, ιστορική και φυσική, **συνδέεται άμεσα με τον ευρύτερο στόχο** για ανάδειξη των ιστορικών και πολιτιστικών πόλων του Δήμου Αχαρνών, ώστε να συγκροτηθούν κοινές αναφορές και κοινή ταυτότητα για τους κατοίκους του Δήμου, αλλά και να ανατραπεί η αρνητική εικόνα του στο εξωτερικό του περιβάλλον.

Άλλωστε **ένας συνδυασμός** στη συνείδηση των πολιτών, του Δήμου Αχαρνών με ένα εξαιρετικό χώρο πολιτισμού, αναψυχής και άθλησης, όπως το Τατόι, είναι από μόνος του **ικανός να ανατρέψει** σε μεγάλο βαθμό την αρνητική εικόνα που υπάρχει για την περιοχή.

Τα δύο σενάρια λειτουργούν συμπληρωματικά. Το πρώτο σενάριο λειτουργεί σαν ένας βραχυπρόθεσμος στόχος με τις απαραίτητες μίνιμουμ δράσεις, και το δεύτερο σενάριο λειτουργεί σαν ένας μακροπρόθεσμος στόχος ο οποίος συμπληρώνει και εξελίσσει τον πρώτο στόχο. **Διαφοροποιούνται δηλαδή ως προς τη δυνατότητα υλοποίησής τους**.

Σε περίπτωση που δεν εφαρμοστούν τα σενάρια, και δε ληφθούν μέτρα, το Τατόι θα συνεχίσει τη φθίνουσα πορεία που ακολουθεί από το 1974 έως σήμερα.

Οι φυσικοί χώροι και το φυσικό τοπίο βέβαια, αν αφεθούν, θα εξελιχθούν χωρίς πιθανόν να αλλοιωθούν ιδιαίτερα. Όμως τα κτήρια και τα αντικείμενα που φιλοξενούν, θα καταλήξουν στο στάδιο όπου η φθορά είναι μη αναστρέψιμη, και, αργά ή γρήγορα, θα καταρρεύσουν.

Θα χαθεί έτσι ένας σημαντικός τόπος της ελληνικής ιστορίας και μνήμης αλλά και ένας ιδιαίτερος χώρος φυσικός μέσα στον οποίο οι άνθρωποι θα μπορούσαν να λάβουν ταυτόχρονα την ζωογόνο ενέργεια της φύσης και την μύηση σε πολιτισμό και ιστορία.

Βασικοί στόχοι των προτάσεων - σεναρίων είναι:

- Η ανάδειξη του Τατοΐου σε χώρο αναψυχής, εκτόνωσης από την σκληρή καθημερινότητα, διασκέδασης, επαφής με την φύση, αλλά και εκπαίδευσης και ιστορίας και πολιτισμού για τους κατοίκους του Δήμου Αχαρνών όπου ανήκει, αλλά και όχι μόνο για αυτούς.

- Η προσέλκυση κοινού όλων των ηλικιών, αλλά και των κοινωνικών ομάδων που απαρτίζουν το Δήμο Αχαρνών.

- Η ένταξη του Τατοΐου στην καθημερινότητα των πολιτών, ως προσρισμός για το Σαββατοκύριακο και όχι μόνο ως χώρος ιστορικός.

- Η σύνδεση του με το Δήμο Αχαρνών.

- Η πραγματοποίηση ήπιων επεμβάσεων με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και το τοπίο.

- Η συντήρηση και η φύλαξη του σημαντικού αυτού χώρου.

- Η δημιουργία ενός αυτόνομου οικονομικά σημείου φύσης και πολιτισμού, και ταυτόχρονα η ύπαρξη νέων θέσεων εργασίας.

- **Η αναβάθμιση του πολιτιστικού επιπέδου των πολιτών του Δήμου Αχαρνών.**

1^ο εναλλακτικό ΣΕΝΑΡΙΟ

Για να επιτευχθούν οι στόχοι που τέθηκαν παραπάνω κρίνονται σε πρώτη φάση απαραίτητες ορισμένες ενέργειες που η υλοποίησή τους είναι άμεσα δυνατή.

- Η σύσταση ενός φορέα :

που θα είναι αρμόδιος για το σύνολο των εκτάσεων, σε συνδυασμό με ένα ολοκληρωμένο σχεδιασμό για την περιοχή, θα συμβάλλει στην ταχύτερη επίλυση των σημαντικότερων προβλημάτων που αντιμετωπίζει το Τατόι. Η διευθέτηση του ζητήματος του φορέα διαχείρισης θεωρούμε ότι χρειάζεται να τεθεί ως προτεραιότητα .

- Ο φορέας διαχείρισης πρέπει να συνεργάζεται με τη δημοτική αρχή :

και επίσης για την καλύτερη ένταξη της περιοχής στη ζωή των κατοίκων του Δήμου Αχαρνών, θα ήταν ωφέλιμο ο φορέας αυτός να διαχειρίζεται και τα οικονομικά ζητήματα, καθώς χρειάζεται τα κτήματα να είναι οικονομικά αυτόνομα ή τουλάχιστον να μην εξαρτώνται αποκλειστικά από τους πόρους του ελληνικού κράτους ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Λειτουργία χώρων ήπιας αναψυχής :

για Σημείο κοινής αναφοράς από τους δημότες και για έσοδα, ώστε να καταστεί ο χώρος το δυνατόν πιο αυτόνομος οικονομικά. Τα έσοδα των κτημάτων είναι δυνατό να εξασφαλιστούν σε μεγάλο βαθμό, από τη λειτουργία χώρων ήπιας αναψυχής (αναψυκτήριο, χώροι εστίασης).

Επαναφορά δραστηριοτήτων όπως η γεωργία και η κτηνοτροφία.

Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν μάλιστα να ενταχθούν ακόμα και στα πλαίσια **εκπαιδευτικών προγραμμάτων** του Δήμου Αχαρνών για παιδιά, σε συνεννόηση με σχολεία ή ομάδες όπως οι πρόσοκοποι. Μπορούν βέβαια να απευθύνονται και σε ενήλικες που τους ενδιαφέρουν ως μέσο εκτόνωσης και αναψυχής.

Προγράμματα δραστηριοτήτων και εκπαίδευσης :

για το φυσικό περιβάλλον και την ελληνική ιστορία από φορείς του Δήμου.

Οι **δράσεις** αυτές είναι ικανές να αποτελέσουν έναν κοινό τόπο για τους δημότες των Αχαρνών, ανεξαρτήτως κοινωνικών και πολιτισμικών αναφορών, ιδίως για τα παιδιά.

Αποκατάσταση κτιρίων .

Όσον αφορά **τα κτήρια** σε πρώτη φάση, και με την αναμενόμενη χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ, χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για να σταθεροποιηθεί η κατάσταση τους και να αποτραπεί η κατάρρευση τους, αφού πρώτα αξιολογηθεί η σημερινή κατάσταση και ιεραρχηθούν **οι απαραίτητες παρεμβάσεις**.

- Πυροπροστασία :

Για το φυσικό περιβάλλον είναι απαραίτητο να ληφθούν άμεσα **μέτρα πυροπροστασίας** καθώς ο ορεινός όγκος της Πάρνηθας έχει επανειλημμένα πληγεί από πυρκαγιές.

Καθαρισμός και συντήρηση των χώρων

Προστασία και φύλαξη

Μέτρα για γενικότερη **προστασία** αλλά και **φύλαξη** όσων χώρων κρίνεται απαραίτητο.

- Χώροι στάθμευσης

Μια ακόμα επέμβαση που χρειάζεται να υλοποιηθεί, είναι η δημιουργία ενός σωστά σχεδιασμένου **χώρου στάθμευσης**, για όσους επιλέγουν να προσεγγίσουν την περιοχή με το ΙΧ αυτοκίνητο.

- Ένωση με τα ΜΜΜ

Χρειάζεται ο ανάλογος σχεδιασμός συνένωσης με τα ΜΜΜ και ιδιαιτέρως με το σιδηροδρομικό σταθμό Δεκελείας.

- Ενημέρωση των κατοίκων του Δήμου και της ευρύτερης περιοχής.

Σημαντικό ρόλο βέβαια θα παίζει και η ενημέρωση των κατοίκων του δήμου, μέσα από εκδηλώσεις ή ακόμα και φυλλάδια για την ύπαρξη του Τατοΐου και τις δυνατότητες που έχει ο επισκέπτης.

- Σήμανση

Εξαιρετικά απαραίτητη είναι και η σωστή σήμανση για τη διαδρομή προς την περιοχή αλλά και μέσα στον χώρο των κτημάτων.

Πριν ακόμα όμως υλοποιηθούν όλες οι παραπάνω προτάσεις, είναι πρωταρχικής σημασίας και μικρού κόστους, να πραγματοποιηθεί η απαραίτητη σήμανση εντός των ορίων των κτημάτων.

- Καθορισμός μονοπατιών για πεζούς και διάδρομοι για ποδηλάτα.

Να καθοριστούν μονοπάτια για πεζούς και ποδηλάτες, και να τοποθετηθούν οι απαραίτητες ενημερωτικές πινακίδες σε κάθε κτήριο, με λίγα στοιχεία για την ταυτότητα και την ιστορία του. Καθώς ορισμένες υποδομές υπάρχουν, όπως είδαμε στις εικόνες, κρίνεται απαραίτητο να τοποθετηθούν χάρτες για τον προσανατολισμό των επισκεπτών σε στρατηγικά σημεία, αλλά και πληροφορίες για τη χλωρίδα της περιοχής.

2° εναλλακτικό ΣΕΝΑΡΙΟ

Το δεύτερο σενάριο προϋποθέτει το πρώτο, αφού ουσιαστικά πρόκειται για μια σειρά δράσεων συμπληρωματικές στις προηγούμενες, που θα ήταν δυνατόν να υλοποιηθούν σταδιακά.

- Υπαίθριο Θέατρο

Στο ζήτημα των οικονομικών μια ακόμα πρόταση που θα μπορούσε να συμβάλλει χωρίς να αλλοιώσει την εικόνα της περιοχής είναι η κατασκευή ενός μικρού υπαίθριου θεάτρου κατάλληλου για θεατρικές παραστάσεις ή προβολή κινηματογραφικών ταινιών.

- Πλήρης αποκατάσταση των κτιρίων και χρήση αυτών.

Ταυτόχρονα, αν υπάρχουν οικονομικοί πόροι μπορούν να ολοκληρωθούν οι αποκαταστάσεις των κτιρίων και να αποδοθούν σε όλα χρήσεις ανάλογα με τον αρχικό σχεδιασμό.

Πιθανές προτάσεις η δημιουργία **μουσείου για την ιστορία του κτήματος** και την πρώην βασιλική οικογένεια, καθώς και **μουσείο για τα αρχαία και βυζαντινά ευρήματα** της περιοχής και την Αρχαία Δεκέλεια. Όσα κτήρια δεν φιλοξενούν χρήσεις ή δεν μετατρέπονται σε μουσεία, γίνονται τα ίδια εκθέματα.

- Ένταξη στους τουριστικούς προορισμούς της Αττικής.

Μέσω των μουσείων το Τατόι, μπορεί να ενταχθεί στους τουριστικούς προορισμούς της Αττικής, προσελκύοντας με τον τρόπο αυτό ένα κοινό πέρα από τους κατοίκους του Δήμου Αχαρνών και της ευρύτερης περιοχής.

- Διάφοροι εναλλακτικοί τρόποι μεταφοράς και προσέγγισης στον χώρο

Όσο αφορά τον τρόπο προσέγγισης, πέρα από το ΙΧ αυτοκίνητο το Τατόι θα μπορούσε να εξυπηρετείται με δημοτική συγκοινωνία, που θα έχει αφετηρία είτε το κέντρο του Δήμου, είτε το Ολυμπιακό Χωριό, σε συνδυασμό με το σταθμό του τρένου στη Δεκέλεια. Η σύνδεση αυτή είναι δυνατόν να προσαρμόζεται στις ανάγκες και την εποχή, να είναι λοιπόν πυκνότερη τα Σαββατοκύριακα, ακόμα και να καταργείται τις καθημερινές, αλλά να διευρύνεται τους θερινούς μήνες. Οι δύο τελευταίες περιοχές μάλιστα (το Ολυμπιακό Χωριό και η Δεκέλεια), λόγω της εγγύτητας στην περιοχή μελέτης, είναι δυνατόν να αποτελούν αφετηρία και για διαδρομές ποδηλάτου, παρόλο που το φυσικό ανάγλυφο είναι σημαντικό εμπόδιο, τουλάχιστον για αρχάριους ποδηλάτες.

- Δημιουργία ειδικών διαδρομών.

Εντός του Τατοΐου προτείνεται να δημιουργηθούν οι κατάλληλες διαδρομές, με υλικά φιλικά στο περιβάλλον, για πεζούς και ποδηλάτες. Το έργο αυτό είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί τμηματικά.

Το Τατόι επίσης θα μπορούσε να αποτελέσει αφετηρία για διαδρομές ορεινής ποδηλασίας, σε συνεργασία με τους αρμόδιους συλλόγους, αλλά και για διαδρομές ορειβασίας, σε συνεργασία με τον, ιδιαίτερα δραστήριο, Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογο (ΕΟΣ) Αχαρνών.

- Οικονομική ανεξαρτησία

Με βάση όλα τα ανωτέρω θα μπορέσει το κτήμα να αυτοσυντηρείται οικονομικά αλλά και να δώσει πάρα πολλές θέσεις εργασίας στους Δημότες Αχαρνών αλλά και σε άλλους ειδικούς και μη.

3.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, τα δύο σενάρια είναι συμπληρωματικά. Ο διαχωρισμός των δράσεων σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες δεν είναι απόλυτος και αυστηρός.

Οι προτάσεις του πρώτου σεναρίου κρίθηκαν αφενός περισσότερο απαραίτητες για την αντιμετώπιση της φθοράς και της σταδιακής αλλοίωσης τόσο του αρχιτεκτονικού όσο και του φυσικού περιβάλλοντος, και αφετέρου πιο εφικτές οικονομικά. Επίσης κρίθηκαν και ικανές να αντιμετωπίσουν σε ένα βαθμό τα ζητήματα συνοχής του Δήμου Αχαρνών. Η υλοποίηση των έργων του δεύτερου σεναρίου μπορεί να γίνει σταδιακά και σε βάθος χρόνου, ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες.

Επίσης θα ήταν δυνατή η έκδοση και υλοποίηση ενός τρίτου σεναρίου το οποίο θα περιέχει τις βασικές προτάσεις συντήρησης του πρώτου σεναρίου και τις πιο προχωρημένες πολιτιστικά (μουσεία κλπ) προτάσεις του δεύτερου. Αυτό είναι κάτι που θα κρίνει η Δημοτική Αρχή του τόπου ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες και τους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους. Θεωρώντας ως δεδομένη την πολιτική βούληση προς την κατεύθυνση του κοινού καλού και όχι του ιδιωτικού συμφέροντος.

Σίγουρα θα πρέπει να γίνουν μερικές βασικές επεμβάσεις στον χώρο ούτως ή άλλως και κατόπιν η όποια άλλη παρέμβαση εξελικτική. Δηλαδή οι βασικές δράσεις είναι:

οργάνωση των μεταφορών από και προς την περιοχή
σήμανση προς τον τόπο αυτό, αλλά και μέσα στους χώρους
πυρόσβεση, καθαρισμός, φύλαξη
ενημέρωση των πολιτών

Αυτές είναι οι βασικές δράσεις που απαιτούνται και αμέσως μετά σαν δεύτερη παρέμβαση αξιολογείται η προσπάθεια για συντήρηση και αποφυγή της κατάρρευσης των υπαρχόντων κτιρίων.

Μετά από τα ανωτέρω έρχονται τα υπόλοιπα συμπληρωματικά και κατόπιν επιλογής των δημοτικών Αρχών.

Θα πρέπει ακόμα να τονιστεί εδώ ότι ένας βασικός στόχος των προτάσεων είναι, το Τατόι να αξιοποιηθεί πρώτα από τους κατοίκους του Δήμου Αχαρνών και των γειτονικών δήμων και στη συνέχεια να αποτελέσει πόλο έλξης για την υπόλοιπη Αττική, αλλά και τους Εγχώριους και ξένους τουρίστες.

Για το λόγο αυτό δεν επεξεργάστηκε μια, κατά τα άλλα, ενδιαφέρουσα πρόταση της Κατερίνας Μπακογιάννη, που δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα www.protagon.gr (13/01/2010).

Σύμφωνα λοιπόν με το συγκεκριμένο άρθρο, καθώς η μετατροπή του ΦΙΕ σε Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ), συναντά εμπόδια, το μουσείο θα μπορούσε να μεταφερθεί σε ένα από τα μεγάλα βοηθητικά κτήρια του Τατοΐου, αξιοποιώντας τα κονδύλια που έχουν ήδη δεσμευθεί για το ΦΙΕ. Απαραίτητη βέβαια είναι η αναδιάρθρωση των δημόσιων μεταφορών, τόσο των λεωφορειακών γραμμών, όσο και του προαστιακού.

Η αξιολογή αυτή πρόταση, θα μπορούσε να συνδυαστεί με ορισμένες από τις δράσεις που αναφέρονται στα δύο εναλλακτικά σενάρια. Βέβαια η εγκατάσταση στο Τατόι του ΕΜΣΤ θα συνδυαζόταν με έναν μεγάλο όγκο επισκεπτών, ακόμα και σε καθημερινή βάση, γεγονός που θα επηρέαζε την οικονομία της περιοχής, αλλά πολύ πιθανόν και τα κοινωνικά δεδομένα, λειτουργώντας ως ντόμινο. Η επιρροή μιας τέτοιας πρότασης στην κοινωνική συνοχή της πε-

ριοχής όμως είναι αμφίβολη, καθώς είναι πιθανόν να αναβάθμιζε το Δήμο Αχαρνών, προκαλώντας αύξηση των τιμών και αποικλείοντας με τον τρόπο αυτό ορισμένες κοινωνικές ομάδες.

Παρόλα αυτά θα μπορούσε να αποτελέσει ένα τέταρτο εναλλακτικό σενάριο, ως μια δραστική παρέμβαση, που παράλληλα με τις θετικές επιπτώσεις, θα μπορούσε να έχει και αρνητικές.

Εν κατακλείδι θεωρούμε ότι :

το πρώτο σενάριο :

Έχει προτάσεις οι οποίες είναι περισσότερο απαραίτητες για την αντιμετώπιση της φθοράς και της σταδιακής αλλοίωσης τόσο του αρχιτεκτονικού όσο και του φυσικού περιβάλλοντος,

Είναι πιο εφικτές οικονομικά.

Είναι ικανές να αντιμετωπίσουν σε ένα βαθμό τα ζητήματα συνοχής του Δήμου Αχαρνών.

Δίνουν ένα εξαιρετικό χώρο στους κατοίκους της περιοχής από τον οποίο θα εισπράττουν την ζωογόνα δύναμη της φύσης, που στερούνται μέσα στην πόλη τους.

Συμβάλλει στην ανάδειξη των ιστορικών και πολιτιστικών πόλων του Δήμου Αχαρνών.

Το δεύτερο σενάριο :

Έχει προτάσεις συμπληρωματικές, που μπορούν να υλοποιηθούν σε βάθος χρόνου

Έχει ένα πιο ολοκληρωμένο και προχωρημένο σύστημα δράσεων στον επιλεγμένο χώρο,

Θα δώσει αποτελέσματα πιο δραστικά και θα καταστήσει το όλο σύστημα αυτόνομο οικονομικά και με πολλές θέσεις εργασίας .

Θα δώσει περισσότερα στους πολίτες ως προς το πολιτιστικό θέμα, ταυτόχρονα με την ύπαρξη της φύσης.

Συμβάλλει τα μέγιστα στην ανάδειξη των ιστορικών και πολιτιστικών πόλων του Δήμου Αχαρνών.

Είναι δαπανηρό οικονομικά και σχεδόν ανέφικτο με την σημερινή οικονομική κατάσταση, εκτός και αν βρεθούν πόροι από ευρωπαϊκά επιδοτούμενα προγράμματα ή από ιδιωτικά κεφάλαια (ζήτημα πολύ λεπτό και επικίνδυνο).

Τελικά :

Με λίγα λόγια , εκτιμούμε ότι το πρώτο σενάριο είναι αυτό από το οποίο πρέπει να ξεκινήσουν οι δράσεις, και αυτό προκύπτει από τις παρούσες σημερινές οικονομικές εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες της χώρας.

Σε άλλη περίπτωση, το σενάριο θα ήταν ένα και θα περιείχε τις προτάσεις και των δύο αναφερθέντων σεναρίων.

Ακολουθεί ένας πίνακας όπου παρουσιάζονται συνοπτικά οι προτεινόμενες δράσεις ανάλογα με την κατάταξή τους σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες

ΤΑΤΟΙ	
Βραχυπρόθεσμες δράσεις	Μεσο-μακροπρόθεσμες δράσεις
φορέας διαχείρισης	
λειτουργία χώρων ήπιας αναψυχής (αναψυκτήριο, χώροι εστίασης) / επαναφορά δραστηριοτήτων όπως η γεωργία και η κτηνοτροφία.	μικρό υπαίθριο θέατρο
επαιδευτικά προγράμματα	
Αξιολόγηση της κατάστασης των κτηρίων – σωστικές επεμβάσεις	Αποκατάσταση των κτηρίων, εισαγωγή χρήσεων
μέτρα πυροπροστασίας	
χώρος στάθμευσης	δημοτική συγκοινωνία, ποδηλατικές διαδρομές
ενημέρωση των κατοίκων των γειτονικών δήμων	
Σήμανση, μονοπάτια πεζών – ποδηλάτων ενημερωτικές πινακίδες σε κάθε κτήριο	Υλοποίηση διαδρομών

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

«Η κάθε γενιά στην σύγχρονη της πολιτική και κοινωνική συγκυρία **διαβάξει εκ νέου την ιστορία**. Αυτός είναι ένας **κανόνας**. Τη χρησιμοποιεί για να προβάλει, να συγκροτήσει, να αντιληφθεί τη θέση της στον τόπο και τον χρόνο...

Η ιστορία – και κατ' επέκταση τα ίχνη της, τα ερείπια, τα μνημεία-γίνεται εργαλείο διαμόρφωσης της εξέλιξης. Κατά συνέπεια, ο χειρισμός των ιχνών και των μνημείων όντας εργαλείο διαμόρφωσης της ίδιας της πόλης και της αρχιτεκτονικής, μπορεί εύκολα να γίνει εργαλείο κατασκευής εικόνων προσανατολισμένων από την υποκειμενική ματιά του χειριστή του.». (Μπελαβίλας 2010)

Η κατασκευή της εικόνας μιας πόλης χρησιμοποιώντας την Ιστορικότητα της, και τον Πολιτισμό, σημαίνει συγκεκριμένη επιλογή, για να βιωθεί από τους πολίτες της, και να εκπεμφθεί προς όλες τις κατευθύνσεις ένα σαφέστατο μήνυμα. Το μήνυμα αυτό περιέχει τις αρχές, τα πιστεύω και τις γραμμές που θέλει να χαράξει η κοινωνία αυτή για το μέλλον της.

Η επιλογή ανάδειξης ενός ιστορικού Σημείου (Μνημείου), αλλά και ο τρόπος που θα αναδειχθεί έχει ιδιαίτερο βάρος για τον χώρο και τους ανθρώπους που θα βρεθούν σε αυτόν. Διότι γίνεται η χρήση της ιστορίας ως συγκεκριμένης έννοιας στην κοινωνία και την εκπαίδευση.

Δηλαδή, όπως αναφέρεται πιο πάνω, παραδεχόμαστε ότι :

η Ιστορία είναι και εργαλείο διαμόρφωσης της εξέλιξης της πόλης. Αλλά και ο τρόπος που θα αναδειχθούν τα ίχνη της (μνημεία), είναι εργαλείο προσανατολισμού.

Τα Μνημεία εκφράζουν τις ιδιαίτερες στιγμές της ιστορίας, και δίνουν νοήματα στον χώρο και στον χρόνο.

Τι είναι τα Μνημεία, τα εργαλεία διαμόρφωσης της εξέλιξης ; **Μνημείο είναι :**

« Ιστορικό κτίριο - μνημείο είναι ένα κτιριακό κέλυφος, που φέρει την σφραγίδα της ιστορίας του, συνυφασμένη με τα γειτονικά του κτίρια, με το εγγύς φυσικό ή αστικό περιβάλλον, ένα «δοχείο ζωής», όπως ανέφερε ο Άρης Κωνσταντινίδης, που μας συνεπαιρνεί με την ιδιαιτερότητά του, ένα απλό σπίτι, ένα οικιστικό σύνολο, μια πόλη, ένα θέατρο, μια εκκλησία, ένα φρούριο, ένα τοπίο, ένα μικρό θαύμα που κατασκεύασε ο άνθρωπος σε μια δεδομένη στιγμή της κοινωνίας εκφράζοντας το κυρίαρχο στυλ της εποχής της. Η μορφή του, η σύνθεση των όγκων του, η διάταξη των χώρων του, η τεχντροπία του, τα υλικά κατασκευής του, τα δομικά του στοιχεία, το χρώμα του, οι αλλοιώσεις και οι τυχόν προσθήκες που υπέστη από τους εκάστοτε χρήστες του, η φθορά λόγω της χρήσης, της γήρανσης των υλικών και των καιρικών συνθηκών, η «αύρα» του με μια λέξη, η δυνατότητα να αφουγκραζόμαστε την ιστορία ή τους αρχέγονους μύθους, η ονειροπόληση στην οποία μας οδηγεί, το μπερδεμα παραμυθιού και πραγματικότητας που μας επιβάλλει η παρουσία του. Όλα αυτά και άλλα πολλά που δεν μεταφέρονται με φωτογραφικό υλικό και ούτε «κλείνονται» σε μουσεία.» (Γσολάκιου)

«Ο χώρος, όπως και ο χρόνος, αποτελεί μian αφηρημένη συνθήκη. Είναι ένα απλό περιέχον και η αξία του στηρίζεται στην περιεκτικότητά του. Ο αφηρημένος χώρος από μόνος του δεν έχει χαρακτήρα ούτε ιδιαίτερη φυσιογνωμία. Αυτά τα δύο στοιχεία εμφανίζονται από τη στιγμή που η παρουσία του ανθρώπου με τις δραστηριότητές του συγκεκριμενοποιεί το χώρο πληρώνοντάς τον με ανθρωποποίητες μορφές, με λειτουργίες, με όνειρα, με προσδοκίες, με συναισθήματα, με σημασίες. Τότε, ο χώρος έχει μετατραπεί σε **τόπο...**

...Η πόλη – Χώρα (τόπος), ως χωροχρονικό περιβάλλον δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των ατομικών συνειδήσεων των πολιτών της. Η συνείδηση και συνεργασία όλων αυτών των ατομικών συνειδήσεων παράγει τη συλλογική συνείδηση της πόλης. Η έκφραση αυτού του μοναδικού προϊόντος της πόλης είναι αυτό που ονομάζουμε **πολιτισμό**» (Στεφάνου, 1994)

Ο Πολιτισμός αποτελεί ένα συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας . Είναι ο τομέας που την αναδεικνύει και την καθιερώνει διεθνώς και πρέπει να αξιοποιηθεί για την ανάπτυξη της ελληνικής κοινωνίας. Ταυτόχρονα, είναι το μέσον της μεγάλης προβολής της Ελλάδας στην Ευρώπη και στον κόσμο.

Αποτελεί δομικό χαρακτηριστικό της επισκεψιμότητας στην Ελλάδα, το γεγονός ότι οι αρχαιολογικοί χώροι συγκεντρώνουν πολύ μεγαλύτερο μερίδιο επισκεπτών συγκριτικά με τα μουσεία. Το γεγονός αυτό οφείλεται και στο ότι οι αρχαιολογικοί χώροι στην Ελλάδα προσφέρουν μια μοναδική δυνατότητα προσέγγισης του παρελθόντος, με αυθεντικά μνημεία στο φυσικό τους περιβάλλον. Επιδίωξη λοιπόν, είναι να ενισχυθεί η ελκυστικότητα των αρχαιολογικών χώρων.

Σε ό,τι αφορά το σύγχρονο αστικό τοπίο, υπογραμμίζονται τα θετικά αποτελέσματα που έχει η Ενοποίηση των Αρχαιολογικών και ιστορικών Χώρων και των χώρων πολιτισμού.

Με το σύνολο των έργων της ενοποίησης, μέσω συγκεκριμένων διαδρομών, αναδεικνύονται αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία, ενώ παράλληλα αποκαθίστανται κτήρια στον αστικό ιστό γύρω από αυτούς.

Επίσης, δημιουργούνται ελεύθεροι και κοινόχρηστοι χώροι στην περίμετρο των αρχαιολογικών χώρων, δημιουργώντας ένα περιβάλλον περιπάτου, δραστηριοτήτων σύγχρονου πολιτισμού και αναψυχής.

Τα έργα του σύγχρονου πολιτισμού έχουν συμβάλει και συμβάλλουν περαιτέρω, από πολεοδομικής απόψεως, είτε στην ανάπτυξη περιοχών τις οποίες η πολιτεία επιλέγει για την επέκταση των πόλεων, είτε στην ανάπλαση υποβαθμισμένων περιοχών στον υπάρχοντα αστικό ιστό, αποτελώντας εργαλεία για την ανάπλαση των πόλεων.

Ακόμα η προώθηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου δημιουργεί κοινές αναφορές στους κατοίκους, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή.

Αρκετές περιοχές της χώρας εξαρτούν την οικονομική τους ανάπτυξη σε μεγάλο βαθμό από τη λειτουργία και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, αλλά και χώρων πολιτισμού γενικότερα.

Η συνέχιση των έργων ανάδειξης και προστασίας των μνημείων στις περιοχές αυτές θα πρέπει να συνεχιστεί. Παράλληλα, με την ανάδειξη και νέων χώρων, ή με τη λειτουργία νέων μουσείων, ο κατάλογος αυτών των περιοχών θα πρέπει να διευρυνθεί.

Με βάση τις ανωτέρω παραδοχές, εκπονήθηκε αυτή η εργασία.

Η μελέτη αυτή είχε σαν σκοπό το σχεδιασμό του χώρου, από την οπτική γωνία **της ιστορίας και του πολιτισμού** ενός τόπου.

Και στόχους να δοθούν προτάσεις με βάση τις οποίες θα μπορεί να υπάρξει βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης των Αχαρνών, μέσα από την οπτική γωνία της ιστορίας του τόπου.

Συνοπτικά προτάθηκε η υλοποίηση ενός δακτυλίου ιστορίας - πολιτισμού και φυσικών χώρων, και ο οποίος θα είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί κατά στάδια, ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες και την γενικότερη αξιολόγηση που θα γίνει.

Δηλαδή η δημιουργία ενός αριθμού συγκεκριμένων διαδρομών σύνδεσης των ιστορικών και πολιτιστικών μνημείων και χώρων, που συμβαίνει στην περίπτωση αυτή να είναι και ταυτόχρονα, κάποιοι από αυτούς, σημαντικοί φυσικοί χώροι.

Με απαραίτητη **κατ'αρχήν μια συνολική μελέτη** η οποία θα περιλαμβάνει:

την καταγραφή και αξιολόγηση των μνημείων
την μελέτη για την αναστύλωση και συντήρησή τους (όπου χρειάζεται)
καταγραφή των μέτρων προστασίας που θα χρειαστούν
μελέτη για το τοπίο και το φυσικό χώρο των μνημείων
την εξασφάλιση των προσβάσεων
τον σχεδιασμό των διαδρομών σύνδεσής των
και τον σχεδιασμό των δράσεων που θα τις συνοδεύουν

Πιστεύουμε λοιπόν, **ότι αν** οι Δημοτικές Αρχές της πόλης των Αχαρνών μαζί με τα άλλα κρίσιμα ζητήματα που θα πρέπει να διαχειριστούν, **δώσουν έμφαση στον τομέα του πολιτισμού και της Ιστορίας**, (που διατίθεται υπεραρκετή), **ο τόπος αυτός θα έχει μία βιώσιμη – αειφόρο ανάπτυξη, και θα λάβει την περίοπτη θέση που είχε και παλιά μεταξύ των Ελληνικών πόλεων. Επιπλέον η προσέγγιση αυτή θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της κοινωνικής συνοχής και στην ανατροπή της αρνητικής εικόνας του Δήμου, που είναι δύο καίρια ζητήματα για τη συγκεκριμένη περιοχή.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βαϊνά, Μ. (1997), *Θεωρητικό πλαίσιο διδακτικής της τοπικής ιστορίας για τον εικοστό πρώτο αιώνα*, Αθήνα, Gutenberg.
2. Βαρδιάμπασης Ν (1996), *Η Ιστορία μιας Λέξης*, Αθήνα, Εκδόσεις 'Νέα Σύνορα' Λιβάνης.
3. Βατόπουλος Ν. (2007), *Η Ελλάδα έχει εγκαταλείψει το Τατόι*, άρθρο, ιστότοπος : <<http://news.kathimerini.gr>>, [21-1-2007]
4. Θέρμου Μ.(2010), *Μνημεία τα 357 έργα τέχνης στο Τατόι*, ιστότοπος <<http://www.tovima.gr>>, [30-04-2010]
5. Κοντραρου-Ρασσια Ν. (2008), *Δίνουν το Τατόι στον λαό*, άρθρο, εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», 30-10-2008
6. Μπακογιάννη Κ. (2010) , *Τατόι καλεί Γερουλάνο*, άρθρο, [<http://www.protagon.gr>], 13-01-2010
7. Μπελαβίλας Ν. (2010), *Για Τη Χρηση Των Ιστορικων Ιχνων Στο Σχεδιασμο*, διάλεξη στο Μεταπτυχιακό Μάθημα: Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου σχεδιασμού στην Ελλάδα, Αθήνα, ΕΜΠ.
8. Πλάτωνος-Γιώτα Μ (2004), *Αχαρναι, Δήμος Αχαρνών*.
9. Στεφάνου Ι. (1994), *Η φουσιγνωμία της Ελληνικής πόλης. Η περίπτωση της Ερμούπολης*, Άρθρο, «Η Ψυχολογία των τόπων. Από τον πραγματικό χώρο στον φανταστικό τόπο», Αθήνα, Institut. Français d' Athènes.
10. Σύνικα Γ. (2010), *Πέντε σημαντικά έργα πολιτισμού σε τροχιά ΕΣΠΑ*, άρθρο, <<http://news.kathimerini.gr>>. [30-03-2010]
11. Τζιριπούλου-Ευσταθίου Α (2009), *Ο έν τη λέξει λόγος*. Αθήνα, Εκδόσεις Γεωργιάδη.
12. Τσολάκου Ελένη, *Η χρήση των Ιστορικών κτιρίων – μνημείων σε μια σύγχρονη πόλη*, άρθρο, <http://lib.tekerk.gr/bitstream/lib.tekerk.gr/143/1/Tsolakou_IstorikaMnimeia.pdf>
13. 1^ο Ενιαίο Λύκειο Αχαρνών (2003-4), εργασία, *Τα ξωκλήσια των Αχαρνών*, Αχαρναι.

Ιστότοποι

14. www.panoramio.com
15. www.royalhouseofgreece.gr
16. www.ellinikietairia.gr
17. news.kathimerini.gr
18. www.tovima.gr
19. archive.enet.gr
20. www.protagon.gr
21. lib.teekerk.gr/bitstream/lib.teekerk.gr/143/1/Tsolakou_IstorikaMnimeia.pdf
22. www.acharnes.gr
23. www.bing.com/maps)

Αρχαίοι Έλληνες Συγγραφείς

24. Αριστοτέλης, Πολιτικά, Γ, 1280b 29-34, Εκδόσεις ΚΑΚΤΟΣ 1991.

Λεξικά

25. Liddell & Scott (1901), Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης, Αθήνα, Εκδόσεις Πελεκάνος.

Στοιχεία

26. Στοιχεία από την ιστοσελίδα του Δήμου Αχαρνών (www.acharnes.gr)
27. Στοιχεία από Απογραφές ΕΣΥΕ
28. Στοιχεία από Βιμπλίδια
29. Στοιχεία από την ιστοσελίδα του Μεταπτυχιακού Μαθήματος
30. Στοιχεία από επιτόπιες επισκέψεις στους υπό μελέτη χώρους.